

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ВОВК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

УДК 338.49:005.591.616:330.341.1(043.3)

**ІМПЕРАТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ
ІНФРАСТРУКТУРНОЇ СФЕРИ
В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Чернігів – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі менеджменту та публічного адміністрування ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая».

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Тульчинська Світлана Олександрівна,
професор кафедри економіки і підприємництва
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського».

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Карпенко Оксана Олександрівна,
завідувач кафедри менеджменту, публічного
управління та адміністрування Державного
університету інфраструктури та технологій;

доктор економічних наук, професор
Гарафоновна Ольга Іванівна,
професор кафедри менеджменту Державного
Вищого навчального закладу «Київський
національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана»;

доктор економічних наук, доцент
Бердар Маргарита Михайлівна,
професор кафедри екологічного менеджменту та
підприємництва Київського національного
університету імені Тараса Шевченка.

Захист відбудеться «11» травня 2021 р. об 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 79.051.01 у Національному університеті «Чернігівська політехніка» за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, ауд. І-224.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного університету «Чернігівська політехніка» за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий «9» квітня 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Соломаха

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні тенденції інноваційного розвитку суспільно-економічних систем, зокрема й підприємств інфраструктурної сфери, сформувалися в процесах структурної модернізації та становлення економічної ідентичності, інтегрування зі світовими ринками і технологіями, інституційного регулювання функціонування підприємств в умовах глобалізації економіки. Найвні виклики щодо прискорення економічного розвитку та адаптації до процесів сучасних цивілізаційних трансформацій вимагають від підприємств інфраструктурної сфери оновлення застарілих активів та технологій, систем управління та нормативного регулювання їхньої діяльності, формування і задіяння економічного потенціалу для прискорення інноваційного розвитку та нарощування рівня конкурентоспроможності. Сучасні закономірності та детермінанти розвитку економічних систем, базуючись на науково-методологічних засадах та цифровізованих технологіях управління підприємствами інфраструктурної сфери, формують новітні виклики щодо актуалізації модернізаційних процесів у напрямках техніко-технологічного оновлення, управління ресурсними й інформаційними потоками, нарощування інтелектуальних можливостей та економічного потенціалу. Доступність інновацій, інформації, проблеми збалансованості та узгодженості технологій із можливостями HR-системи, корпоративної та соціальної пріоритетності в господарюванні підприємств створюють запити на формалізацію системних соціально-економічних імперативів модернізації економічних систем усіх рівнів управління.

Формування теоретичного та практичного базису ефективної реалізації методологічних положень модернізаційного процесу стає ключовим завданням для активізації акумульованого потенціалу підприємствами інфраструктурної сфери. Тривалий час розвиток підприємств інфраструктурної сфери в Україні проходив періоди стагнації та занепаду: були відсутні економічні стимули та ресурси для підтримки й поточного оновлення технічних засобів, зношувалась транспортна інфраструктура, застаріли засоби комунікацій та технології управління виробничою інфраструктурою підприємств. Вхідження українських підприємств в світові ринки потребує ґрунтовної модернізації та технологічного оновлення із застосуванням інновацій. З метою мінімізації негативних впливів та задоволення актуальних викликів економічного розвитку підприємствам інфраструктурної сфери необхідно обґрунтовувати та забезпечити ефективність реалізації системи імперативів модернізації.

Наукові засади модернізаційних процесів та їх застосування в економічних системах сформовано закордонними науковцями: Д. Аптером, Д. Беллом, Ф. Джеймсоном та Р. Інлегарттом, Е. Дюркгеймом, Ш. Ейзенштадтатом, М. Леві, Д. Лернером, С. Ліпсетом, Т. Парсонсом, Е. Шілзом, Е. Спенсером, А. Тойбіном, Е. Тіріакьяном, С. Гантінгтоном. При цьому вплив на формування інноваційних засад модернізації підприємств здійснюють теорії інноваційного розвитку Й. Шумпетера, індустріалізації цивілізаційного розвитку У. Росту, Д. Белла, Ю. Яківця. Дж. Гелбрейта, технологічних укладів К. Фрімена і К. Переса, циклічності економічного процесу та її прискорення М. Кондратьєва, Е. Хенделера та їхніх сучасних послідовників. До вітчизняних дослідників, які розвивають теорію модернізації економічних систем, належать такі: М. Балджі, М. Бердар,

М. Бутко, Н. Валінкевич, Я. Жаліло, О. Карпенко, А. Касіч, О. Левковець, О. Мамалуй, Н. Обушна, Т. Пепа, Р. Тульчинський, Л. Федулова, Л. Чернюк. Теоретико-методологічні засади управління інноваційним розвитком економічних систем розкрито в дослідженнях О. Амоші, О. Ареф'євої, О. Бойка, О. Величка, О. Гарафонові, В. Гейця, Н. Іванові, В. Ільчука, І. Кичко, Ю. Кіндзерського, Є. Рогози, С. Тульчинської, Л. Федулової, С. Шкарлета та інших учених. Вони всебічно вивчали питання ефективності діяльності й розвитку підприємств інфраструктурного комплексу, розробляли рекомендації і пропонували шляхи забезпечення ефективного функціонування підприємств та їх взаємодії з промисловістю.

Попри вагомий внесок у дослідження функціонування економічних систем відкритого типу, досі недостатньо уваги приділяється формуванню імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери на базі цифровізації та інтелектуалізації виробництва, що є ключовою детермінантою в умовах підвищення конкуренції та формування викликів щодо забезпечення стійкості, прибутковості не лише підприємств інфраструктурної сфери, а й національної економіки загалом. Це зумовлює актуальність обрання теми дисертаційного дослідження, його мету, структурний зміст та коло завдань, які мають важливе теоретико-методологічне та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний авторкою напрям дослідження, пов'язаний із проблемами науково-дослідних робіт, що виконувалися у:

- ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», а саме за темами: «Модернізаційні детермінанти трансформації суспільно-територіальних систем України в умовах посилення процесів євроінтеграції» (ДР № 0118U001588), у межах виконання якої авторкою на основі узагальнення європейського досвіду впровадження соціально орієнтованих реформ та інтеграції транспортно-логістичних функцій бізнесу з державними інституціями розкрито методологічні засади модернізації об'єктів господарювання інфраструктурної сфери в контексті інноваційного розвитку суспільно-територіальних економічних систем; «Підвищення ефективності структури економічних систем на різних рівнях функціонування» (ДР № 0118U001589), де дисертанткою на основі визначення закономірностей і факторів інноваційного розвитку підприємств інфраструктурної сфери сформульовано організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності формування і реалізації модернізаційного потенціалу економічної системи, що ґрунтується на принципах корпоративного управління і стратегічного розвитку (акт впровадження № 01/00599 від 15.09.2020 р.);

- Національному авіаційному університеті при роботі над темами: «Управління сталим розвитком інтеграційних процесів підприємств повітряного транспорту в міжнародному просторі» (ДР № 01181U004287) при обґрунтуванні інноваційних стратегій розвитку підприємств в умовах міжнародної цифровізації, імперативів модернізації транспортних підприємств з урахуванням міжнародної інтеграції та конкурентоспроможності на ринку транспортних послуг; «Проблеми ефективного функціонування та розвитку ринку транспортних послуг» (ДР №01181U004287), в межах якої авторкою узагальнено тенденції інноваційного розвитку підприємств інфраструктурної

сфери та обґрунтовані авторські методики оцінювання ефективності й конкурентоспроможності функціонування транспортних підприємств (акт впровадження № 11.01.01/3132 від 09.12.2020 р.).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних положень, обґрунтування методологічних засад і практичних рекомендацій щодо формування та імплементації імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку економічних систем.

Для досягнення поставленої мети були сформовані та вирішені такі завдання:

- узагальнено наукові трактування та еволюцію сутності модернізації в економіці та на підприємствах інфраструктурної сфери на засадах теорій інноваційного розвитку, технологічних укладів, циклічності та прискорення трансформацій економічних систем, теорії цивілізаційного розвитку;

- розкрито класифікацію підприємств інфраструктурної сфери та сформульовано імперативи їх функціонування в межах концепції стратегічного управління модернізацією в умовах інтелектуалізації, інституційної трансформації, ресурсоефективності та інтегративності;

- виокремлено інноваційну адаптацію та інтелектуалізацію як каталізатори, а конвертацію інтелекту в інноваційний ресурс і подальшу його капіталізацію в модернізаційному потенціалі як мотиватори, що формують у сукупності інноваційну детермінанту модернізації підприємств інфраструктурної сфери;

- визначено закономірності, принципи та чинники впливу на нарощування модернізаційного потенціалу підприємства в межах інноваційно-когнітивної парадигми модернізації економічних систем, що розкривається в просторовій моделі спіралеподібного проєктування змін;

- окреслено модернізаційні важелі нарощування конкурентоспроможності підприємств інфраструктурної сфери та сформовано інтеграційні параметри оптимізації ресурсозабезпечення модернізації в умовах загострення змагальності;

- запропоновано методи аналізу профілю модернізаційного потенціалу, систему показників ефективності модернізаційного процесу;

- проаналізовано динаміку активності інноваційного розвитку на секторальному та регіональному рівнях та тенденції модернізації підприємств інфраструктурної сфери України;

- оцінено факторний вплив результативності інноваційної діяльності на спрямованість і динамічність модернізації підприємств інфраструктурної сфери;

- проведено моніторинг ефективності задіяння ендогенних чинників інноваційного розвитку за показниками результативності модернізаційного процесу, каталізаторів та мотиваторів нарощування профілю модернізаційного потенціалу на окремих інфраструктурних підприємствах;

- на основі побудови організаційно-економічного механізму управління модернізаційним потенціалом і з урахуванням інноваційно-когнітивної парадигми запропоновано стратегічні напрями модернізації підприємств інфраструктурної сфери;

- актуалізовано механізм активізації модернізаційних процесів, що дозволило обґрунтувати концепцію стратегічного управління модернізацією на

засадах інституціоналізму, інтелектуалізації, ресурсоефективності та безпековості в умовах загострення конкуренції;

- запропоновано авторське методичне забезпечення проектування та регулювання процесів модернізації на підприємствах інфраструктурної сфери, що базується на параметричному моделюванні;

- виокремлено сукупність засад інноваційної спрямованості формування системи соціально-економічних імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери;

- сформовано методичні засади регулювання і реформування модернізаційних процесів у інфраструктурній сфері в умовах євроінтеграційного вибору національних інституцій;

- детерміновано інструментарій економіко-математичного прогнозування модернізаційних процесів на підприємствах інфраструктурної сфери за сценаріями імплементації системи імперативів модернізації в умовах інноваційного розвитку економічних систем.

Об'єктом дослідження є процеси модернізації підприємств інфраструктурної сфери та активізація модернізаційного потенціалу в умовах інноваційного розвитку економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні засади формування та імплементації імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери для прискорення інноваційних процесів розвитку економіки.

Методи дослідження. Методологічною основою цього дослідження є загальнонаукові прийоми наукового пізнання і спеціальні методи наукового дослідження, що ґрунтуються на сучасних тенденціях інноваційного розвитку інтелектуально-цифрових технологій та їх застосування в економічних системах. При здійсненні досліджень та написанні роботи було застосовано: історико-гносеологічний підхід – для періодизації генези наукових теорій модернізації та розвитку економіки; діалектичний метод – для формалізації та опису взаємозв'язків, закономірностей, принципів модернізації підприємств інфраструктурної сфери; метод групування – для удосконалення класифікації видів та принципів модернізації, систематизації якісних і кількісних показників модернізації підприємств; метод аналізу та синтезу – для встановлення закономірностей модернізаційних змін на підприємствах інфраструктурної сфери та виокремлення детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери – інноваційного розвитку економічних систем; монографічний метод – для систематизації методичних підходів до оцінювання модернізаційних змін на підприємствах інфраструктурної сфери та опису профілю модернізаційного потенціалу; метод абстрагування та формалізації – для обґрунтування концептуальних засад управління модернізацією на підприємствах інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку; декомпозиції – для проведення аналізу наявних підходів щодо трактування досліджуваних категорій інноваційного розвитку та модернізації, тлумачення їхньої економічної сутності й виокремлення ключових характеристик; статистичний метод та економіко-математичне моделювання – для побудови параметричної моделі активізації резервів і моделі вибору стратегій реалізації модернізаційного потенціалу, оціночної шкали рівня освоєності модернізаційних технологій і стратегічності

інноваційних трансформацій; комплексний підхід – для формування комплексної наукової позиції щодо управління модернізацією підприємств як результативності реалізації закономірностей та принципів інноваційного розвитку на засадах когнітивної теорії; метод узагальнень – для обґрунтування концептуальних положень та практичних рекомендацій щодо імплементації системи імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційної економіки.

Базисом дослідження є інноваційно-когнітивна парадигма модернізації з урахуванням інтелектуально-цифровізованої трансформації національної економіки, що дало можливість сформулювати припущення щодо формування та імплементації системи імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери.

Емпіричною і фактологічною основою дослідження слугували праці закордонних та вітчизняних науковців щодо становлення модернізаційної теорії управління економічними системами та розвитку підприємств інфраструктурної сфери, формування системи імперативів модернізації в умовах інноваційної економіки, матеріали спеціальних видань у межах програм Європейського Союзу, результати довгострокових досліджень та інформаційна база Інтернет.

Інформаційною базою дослідження слугували Конституція України, закони України, укази Президента України, нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, міжнародні економіко-правові й аналітичні матеріали органів виконавчої влади, інформаційні матеріали міжнародних установ та корпорацій, Державної служби статистики України, офіційні статистичні й аналітичні результати ринкових та секторальних досліджень, звітності підприємств інфраструктурної сфери.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці теоретичних та науково-методичних положень, практичних рекомендацій щодо формування імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери в Україні. Найсуттєвішими теоретико-методологічними результатами, які характеризують наукову новизну дослідження і особистий внесок дисертантки, є:

вперше:

- сформовано концептуальні засади модернізації підприємств інфраструктурної сфери, що, ґрунтуючись на закономірностях та принципах інноваційного розвитку та когнітивній теорії поведінки суб'єктів господарювання, цілеорієнтовано виступають каталізаторами ефективності активізації задіяння наявного модернізаційного потенціалу підприємств та інтелектуально-цифровізовану трансформацію їхньої структури в напрямках нарощування прибутковості, конкурентоспроможності, інноваційності та безпековості розвитку;

- запропоновано систему стратегічних імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери, що базуються на засадах інтеграційності, інституційності, аксіологічності (що включає екологічність, соціальну відповідальність та якість), які в сукупності формують методологічний базис інноваційної спрямованості просторової моделі економічної системи підприємства;

- обґрунтовано концепцію стратегічного менеджменту модернізації на засадах креативності, ресурсозабезпечення та синергізму, що розкриває економічні й нормативно-правові засади регулювання динамічності та результативності інноваційної адаптації через інструментарій конвертації інтелекту в технології управління інвестиційно-інноваційними процесами й техніко-технологічним оновленням економічних систем;

удосконалено:

- методологічний базис модернізації підприємств інфраструктурної сфери, що, на відміну від наявного, передбачає групування принципів реалізації інфраструктурної функції за об'єктивністю та когнітивністю, формує прикладні аспекти нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу;

- критеріальні характеристики та потенціалоформуючі властивості функціональних компонентів економічних ресурсів у механізмі управління модернізаційним потенціалом підприємств інфраструктурної сфери, що, на відміну від діючої практики, розглядається з позицій суб'єктно-об'єктних відносин та забезпечує загальну ресурсно-просторову цілісність, враховує інвестиційні, кадрові та інтелектуально-цифровізовані аспекти інноваційного розвитку;

- засадничі аспекти таргетування змін на основі якісно нового підходу до формування профілю нарощування потенціалу, що, на відміну від існуючих, передбачають побудову оціночної шкали рівня освоєності модернізаційних технологій інтелектуалізації і цифровізації, результативності та стратегічності інноваційних трансформацій;

- методичний підхід до вибору стратегії модернізації підприємств інфраструктурної сфери, що, на відміну від існуючих підходів, базується на всебічній оцінці наявного й оптимізованого рівнів розвитку підприємств і відповідної параметричної моделі активізації використання всіх видів резервів;

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат теорії розвитку економічних систем і дефініційний зміст таких понять, як «модернізація підприємства», «модернізація підприємств інфраструктурної сфери», «модернізаційний потенціал», «імперативи модернізації», «інноваційно-когнітивна парадигма»;

- теорія модернізації економічних систем від простого переходу цивілізацій на нові суспільні уявлення про світ до концепції сучасного трактування в контексті інтелектуально-цифровізованого розвитку, інноваційних циклів і диспропорційних криз;

- класифікаційні ознаки модернізації підприємств, які виокремлені за ознаками об'єктивності, спрямованості та характеру змін на підприємствах, що дало можливість побудувати профіль якісно нового розвитку та формування тренду його результативності з урахуванням системи імперативів;

- методичні засади спрямованості та мультивагомості регулювання модернізаційних процесів на підприємствах інфраструктурної сфери, що розкриваються через умови імплементації європейського досвіду реалізації соціально-орієнтованих реформ й інтеграції транспортно-логістичних функцій бізнесу з державними інституціями та практик стратегічного планування інноваційного розвитку економіки, створення дієвих інституціональних

механізмів підтримки інфраструктурних проєктів, моніторингу й оцінювання показників інноваційності та векторності їх реалізації;

- обґрунтування взаємоузгодженості модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери з рівнем інтелектуалізації та цифровізації економічного простору через застосування методів економіко-математичного моделювання, показниками якої є прибутковість, інтелектуалізація та цифровізація, якість і безпека, інтегрованість і конкурентоспроможність;

- теоретико-методологічні засади визначення ексклюзивних напрямів активізації модернізаційного процесу на підприємствах інфраструктурної сфери, що сформовані з урахуванням цілей реалізації інноваційно-когнітивної парадигми розвитку в умовах конкурентного середовища та інституційного впливу на реформування вітчизняної економіки;

- методичні положення оцінювання ефективності модернізаційних процесів у частині визначення вартісних параметрів ресурсозабезпечення та інвестиційних можливостей для технологічного оновлення підприємств інфраструктурної сфери;

- прикладні аспекти сценарного прогнозування модернізаційних змін на підприємствах інфраструктурної сфери з урахуванням впливу векторності та результативності імплементації імперативів в умовах становлення креативної моделі структурної економіки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні й розробці теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо модернізації підприємств інфраструктурної сфери в контексті забезпечення результативності інноваційної активності та ефективності імплементації системи імперативів модернізації.

Одержані результати впроваджено в діяльності: Міністерства цифрової трансформації України – запропоновано концептуальні засади модернізації, ґрунтуючись на закономірностях та принципах інноваційного розвитку та когнітивній теорії поведінки суб'єктів господарювання, цілеспрямовано впливають на ефективність активізації модернізаційного потенціалу та інтелектуально-цифровізовану трансформацію структури підприємств у напрямках нарощування конкурентоспроможності, інноваційності та безпековості розвитку (довідка № 1/06-5-1527 від 15.02.2021 р.); крім того, у роботі Департаменту транспортної інфраструктури Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) впроваджено систему соціально-економічних імперативів через індикатори удосконалення транспортної інфраструктури та ефективності, що можуть бути орієнтиром для розробки результативних показників сучасної інфраструктури для громадського транспорту м. Києва (довідка № 053-19086 від 14.12.2020 р.).

Практичні рекомендації та інструментарії впроваджено в господарській діяльності Комунального підприємства «Київське інвестиційне агентство» – систему ексклюзивних функціональних стратегій активізації модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери; наукову концепцію стратегічного управління модернізацією на засадах інституціоналізму, інтелектуалізації, ресурсоефективності; методичний підхід до обґрунтування вибору інноваційно-інвестиційної стратегії модернізації підприємства (довідка № 050/30-1260 від 26.11.2020 р.); Товариства з обмеженою відповідальністю

(далі ТОВ) «АМГ-ІНВЕСТ» – метод вибору стратегії розвитку модернізаційного потенціалу, методи оцінювання рівня ефективності стратегічного управління модернізаційними процесами (довідка № 08/652 від 16.11.2020 р.); Філії (вокзалі) Акціонерного товариства (далі АТ) «Українська залізниця» – методичні положення щодо оцінювання ефективності модернізаційних процесів у частині визначення інвестиційних можливостей, форм та джерел фінансування технологічного оновлення (довідка № 188/III від 10.11.2020 р.); ТОВ «SkyUp Airlines» – безпекові імперативи функціонування підприємства транспортної галузі, зокрема методичний підхід до оцінювання і структуризації системи економічної безпеки та її вплив на динаміку інвестування та розвитку (довідка № 2020-02-14 від 10.02.2020 р.); ТОВ «XENA» – імперативи безпековості та конкурентоспроможності авіатранспортного підприємства при проектуванні інноваційної діяльності, просторовій і ресурсній модернізації (довідка № 20-352 від 12.10.2020 р.); АТ «Миколаївгаз» – класифікацію видів модернізації, що дозволяє акцентувати напрями реалізації інвестиційної діяльності на впровадженні новітніх форм і технологій впровадження інформаційних та знанневих інновацій у надання послуг із постачання енергоресурсів, а також забезпечення безпеки і якості функціонування; методи оцінювання потреби в модернізації і рівня ефективності її реалізації (довідка № 89/15-636 від 18.11.2020 р.); ТОВ «ХАРКІВСТАНСМАШПРОЕКТ» – систему принципів та імперативів модернізації, на засадах яких обґрунтовуються інноваційні стратегії, форми та джерела фінансування інвестиційних проєктів із технологічної модернізації; методичний підхід до оцінювання рівня модернізації за профілем модернізаційного потенціалу економічних об'єктів інфраструктурної сфери (довідка № 030/С-69 від 19.11.2020 р.); ТОВ «АМК ІНЖИНІРИНГ» – фінансові, інвестиційні, кадрові та інтелектуально-інформаційні аспекти активізації модернізаційного потенціалу, що розкривають механізми модернізації матеріально-технічного забезпечення; опис шляхів імплементації європейського досвіду модернізації; застосування методології прогнозування результативності реалізації модернізаційної стратегії визначить модернізаційні потужності та шляхи інноваційного розвитку підприємства (довідка № 11/20-260 від 18.11.2020 р.); ТОВ «ПЕРСПЕКТИВА ОС» – методичний підхід до вибору модернізаційної стратегії та комплекс соціально-економічних імперативів модернізації, що через закономірності інноваційного розвитку та специфіку економічних принципів у сукупності створюють методологічний базис формування модернізаційного потенціалу та задають цілі забезпечення ефективності модернізаційних змін у процесах господарювання (довідка № 33/245 від 20.11.2020 р.); ТОВ «ДАЛІЗ-ФІНАНС» – систему принципів модернізації підприємств в умовах інноваційної економіки, що дозволяють формувати фінансові критерії оцінювання доцільності інноваційно-інвестиційної діяльності, формують внутрішні імперативи прибутковості та фінансової стійкості, розкривають оціночні параметри фінансово-інвестиційних можливостей партнерів підприємства; методичний підхід до вибору модернізаційної стратегії підприємства, що обґрунтовує напрями фінансування інформаційно-технологічної та кадрової модернізації (довідка № 5/243 від 11.10.2020 р.).

Результати дослідження використовуються для підготовки навчальних програм, курсів, методичних розробок для здобувачів вищої освіти у: Національному авіаційному університеті при навчально-методичному забезпеченні дисциплін «Економіка і організація інноваційної діяльності», «Основи управління ресурсними потоками», «Потенціал і розвиток підприємства», «Управління інноваційною діяльністю підприємства», «Управління економічним потенціалом підприємства», «Управління ресурсними потоками підприємств», «Економічна діагностика» для студентів освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» галузі знань 051 «Економіка» (довідка № 11.01.01/3131 від 09.12.2020 р.); ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» при викладанні дисциплін «Інвестиційний менеджмент», «Корпоративне управління», «Управління інноваціями», «Логістика», «Менеджмент проєктів», «Стратегічне управління» для студентів освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» галузі знань 07 «Управління і адміністрування» (акт впровадження № 01/00598 від 15.09.2020 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати наукового дослідження доповідались і були схвалені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Сучасні проблеми економіки» (м. Київ, 2015 р., 2016 р., 2017 р.); «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (м. Київ, 2015 р., 2018 р., 2019 р., 2020 р.); «Проблеми розвитку потенціалу підприємства в глобальних економічних умовах» (м. Київ, 2016 р., 2017 р., 2018 р.); «Політ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ, 2015 р., 2020 р.); «Проблеми економіки і управління на залізничному транспорті» (м. Київ, 2016 р.); «Перспективні напрямки розвитку економіки, обліку, менеджменту та права: теорія і практика» (м. Полтава, 2018 р.); «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення» (м. Тернопіль, 2019 р.); «Perspectives of world science and education» (Японія, м. Осака, 2019 р.); «Scientific achievements of modern society» (Велика Британія, Ліверпуль, 2020 р.); «Topical issues of the development of modern science» (Болгарія, м.Софія, 2020 р.); «Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en elparadigma de la sociedad post-industrial» (Іспанія, м.Барселона, 2020 р.); «Modern science: problems and innovations» (Швеція, м. Стокгольм, 2020 р.); «Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica» (Німеччина, м. Штутгарт, 2020 р.); «Innovative development of science and education» (Греція, м. Афіни, 2020 р.); «Actual trends of modern scientific research» (Німеччина, м. Мюнхен, 2020 р.); «Theoretical and empirical scientific research: concept and trends» (Велика Британія, м. Оксфорд, 2020 р.); «Економіка сьогодення: актуальні питання та інноваційні аспекти» (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Економіка в контексті глобальних змін суспільства» (м. Дніпро, 2020 р.); «Перспективи розвитку економіки та управління в умовах кризи» (м. Одеса, 2020 р.).

Публікації. Основні положення і висновки опубліковано у 66 наукових працях загальним обсягом 126,36 друк. арк. (особисто автору належить 51,46 друк. арк.), з-поміж них: 1 одноосібна монографія, 1 колективна монографія, розділи в 3 колективних монографіях, 29 фахових статей (з них 24 статі – у фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз), 2 статті – в інших виданнях України, внесених у

міжнародні наукометричні бази даних, 3 статті – у наукових виданнях інших держав; 27 публікацій – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 377 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 40 таблиці (з них 13 повністю займають площу сторінки), 73 рисунки (з них 22 повністю займають площу сторінки), списку використаних джерел із 370 найменувань на 36 сторінках, 8 додатків на 47 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, визначено методологічну базу, розкрито наукову новизну, відображено практичне значення одержаних результатів та їх апробацію.

У першому розділі – **«Теоретичні засади функціонування економіки інфраструктурної сфери та її вплив на сучасний розвиток господарських систем»** – проведено дослідження наукової еволюції та дискусій щодо економічної сутності та класифікації видів модернізації підприємств на засадах інноваційного розвитку економіки.

Ґрунтуючись на наукових дослідженнях, встановлено, що генеза розвитку наукової категорії щодо модернізаційних процесів пройшла тривалий і складний еволюційний період, внаслідок чого сучасні трактування модернізаційних процесів розглядаються в контексті постіндустріалізації, теорії технологічних укладів та інноваційного розвитку (рис. 1). На думку дисертантки, модернізація, як загальноекономічне поняття – це цілеспрямований, стратегічно орієнтований вплив на процеси якісно нового розвитку через впровадження науково-технологічних та управлінських змін, реалізацію інноваційних трансформацій та когнітивно-мотиваційного сприйняття через адаптацію цих процесів до динамічно-конкурентного реформування, що в синергійній взаємодії забезпечують дифузію інновацій, капіталізацію інтелектуального потенціалу.

У межах дослідження окреслено перелік наукових підходів до трактування поняття модернізації підприємства, що охоплюють усі системи і процеси, задіяні в трансформаційних перетвореннях підприємства (рис. 2). Відповідно до теоретичних положень, дисертанткою обґрунтовано, що модернізація підприємства – це комплексне управління процесами синхронізованого та послідовного впровадження на всіх рівнях інноваційних оновлень, що спрямовуються на підвищення ефективності функціонування підприємства, оновлення його активів і цифровізацію бізнес-процесів, інтелектуалізацію комунікацій та персоналу, удосконалення технологій виробництва продукції з метою нарощування якості, що забезпечує реалізацію цілей стратегічного управління та нарощування конкурентних позицій підприємства.

Узагальнення множини кваліфікаційних ознак та видових варіацій дозволило розширити перелік якісно нових перетворень на підприємствах за ознаками об'єктності впливів, спрямованості та характеру впливу модернізаційних змін.

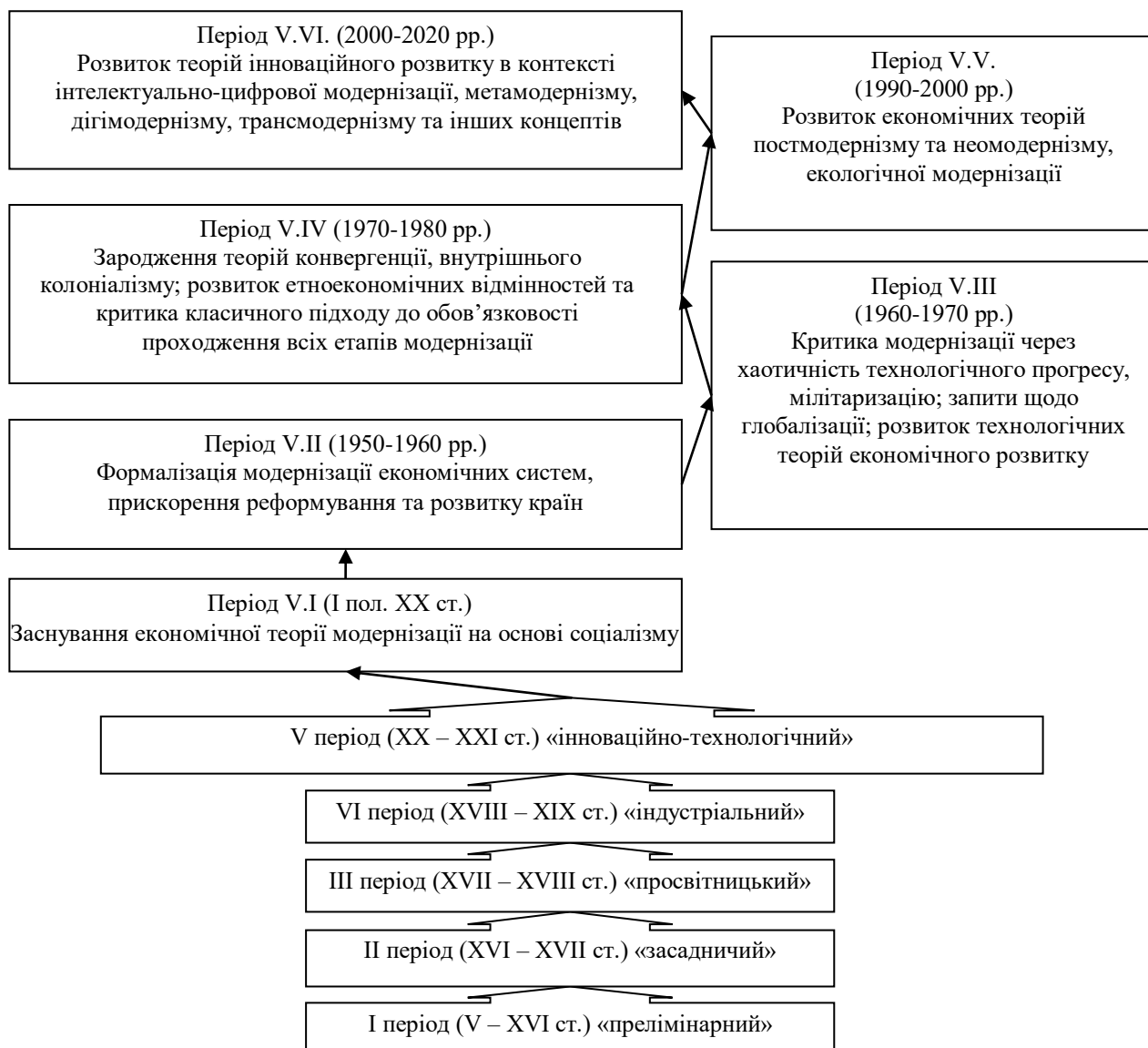

Рис. 1. Генеза наукових досліджень теорії модернізації економічних систем
Джерело: розроблено авторкою.

Дослідження наукових підходів та потенціалоформуючих властивостей модернізаційних змін на підприємствах інфраструктурної сфери в умовах інноваційної економіки показало потреби у формуванні системи безумовних і обов'язкових регуляторів модернізаційного процесу.

Базуючись на перспективності характеру інноваційних процесів, модернізація підприємств інфраструктурної сфери є результируючим етапом змістовної еволюції таких понять, як «модернізаційні зміни» – «системні зрушення» – «реформаційні трансформації» – «інноваційний розвиток» – «модернізація». Звідси концепція стратегічного управління формує такі базові засади модернізаційних імперативів підприємства, як інституційність, ресурсоефективність, та інтелектуалізованість. З огляду на це, вони ґрунтуються на концептуальних економічних і нормативних засадах регулювання динамічності й результативності інноваційної адаптації через управління стратегічним потенціалом та інструментарій конвертації інтелекту як компонента економічного капіталу.

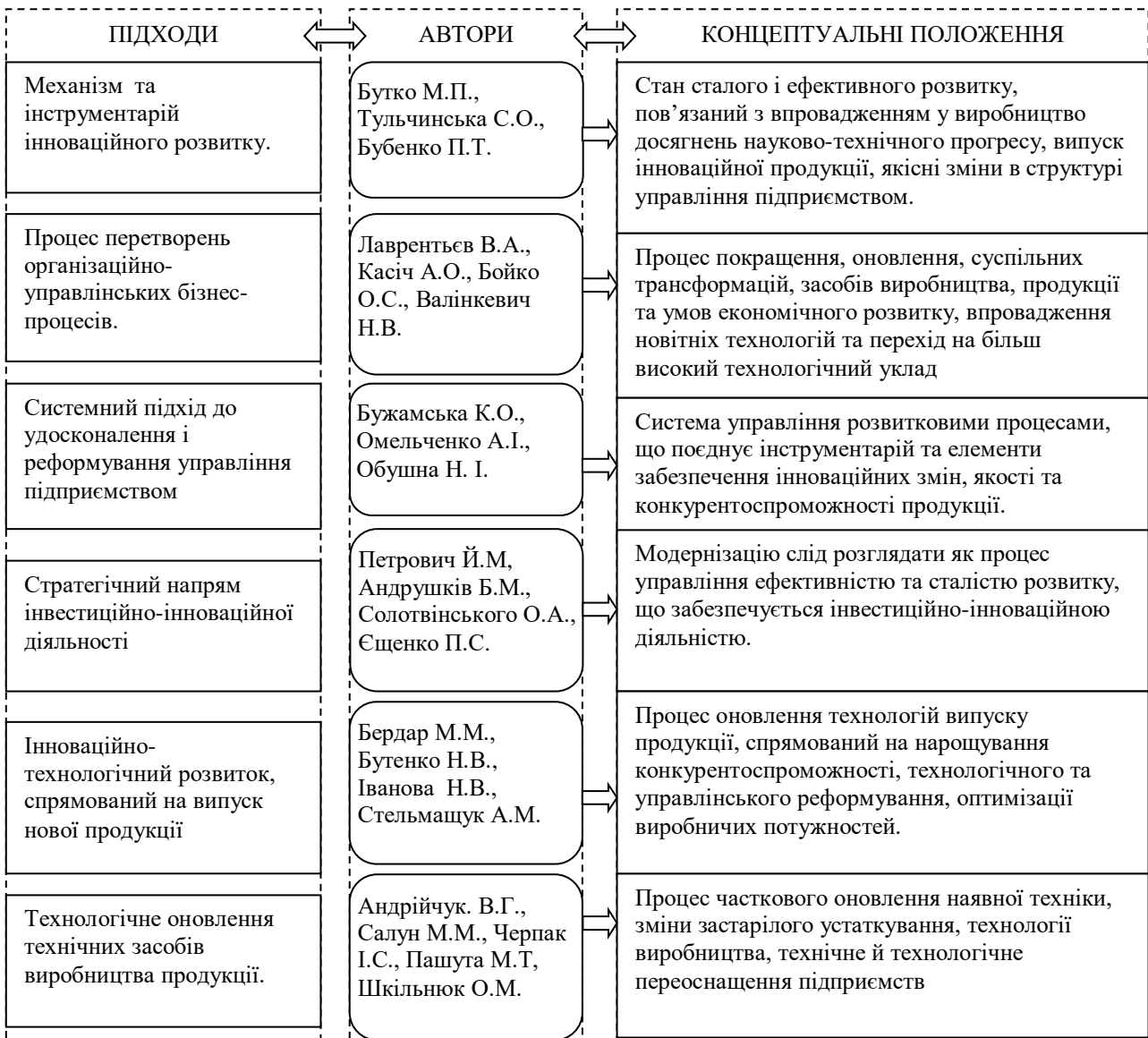

Рис. 2. Підходи до трактування поняття модернізації підприємства
Джерело: розроблено авторкою.

У дисертаційній роботі визначено, що в процесі інноваційного розвитку економічних систем реалізується векторна спрямованість модернізації підприємства, що свідчить про причинно-наслідковий зв'язок між характеристиками інновацій та результативністю реалізації наявного потенціалу. Якість та структура, доступність та прийнятність інновацій для підприємства формують результативність модернізації через поетапність: «ресурсозабезпечення» – «інтелектуалізація» – «капіталізація» – «модернізаційний потенціал» – «модернізація». У зазначеному процесі модернізаційний потенціал підприємств інфраструктурної сфери розглядається як сукупність ресурсів і можливостей їх активізації в процесах модернізації з подальшим інноваційним оновленням активів, технічного забезпечення, технологій надання сервісних послуг та управління системами підприємства, що в синергійності впливів формує результативність економічного розвитку.

У другому розділі – «**Методологічні засади управління модернізацією підприємств**» – розкрито методологічні основи та принципові положення

управління модернізацією підприємств інфраструктурної сфери на засадах інноваційно-когнітивної парадигми.

У межах дисертаційного дослідження авторкою сформульовано методологічний базис щодо науково-практичної формалізації спрямованості реалізації модернізаційного процесу на підприємствах інфраструктурної сфери (рис. 3). Результативність застосування інноваційно-когнітивної парадигми в процесах модернізації підприємств проявляється не лише в прибутковості реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів, а й у формалізації та апробації системи імперативів, що надалі дозволяють забезпечити стійку адаптивність, інституційну підтримку та конкурентоспроможність підприємств. Дисертанткою розширена класифікація принципів модернізації підприємства, орієнтованих на вирішення проблеми інноваційно-когнітивної парадигми адаптації підприємств інфраструктурної сфери до викликів прискореної інтелектуально-цифровізованої трансформації економіки (рис. 4).

Досліджено чинники інтеграційного впливу на конкурентоспроможність підприємств у контексті ресурсозабезпечення і ресурсоефективності, що дозволило формалізувати напрями нарощування просторово-економічних можливостей і результативності модернізації в умовах інституційних змін, глобалізації та інтегрованості підприємств інфраструктурної сфери.

Трансформація підприємств інфраструктурної сфери авторкою побудована у вигляді моделі спіралеподібної модернізації підприємства з окресленням векторності цілей інноваційного розвитку (модель «SVMM») (рис. 5). Запропонований підхід відображає секторальність площин модернізації, тривалість етапів та об'єктність впливів, а також характеризується ресурсомісткістю, пріоритетністю та результативністю модернізаційного процесу. Спрямованість та кут нахилу вектору від осі в моделі SVMM дозволяє аналізувати рівень модернізаційного потенціалу – за його профілем (табл. 1). Рівень профілю модернізаційного потенціалу відображає освоєність модернізаційних технологій цифровізації, інновацій, що дозволяє формалізувати візію стратегічних цілей і стратегій відповідно до стану й запитів модернізації інфраструктурної сфери.

У дисертації запропоновано оцінювати підприємства інфраструктурної сфери за критерієм «ефективності модернізації», що базується на зіставності капіталізованих результатів модернізаційних змін зі скорегованою вартістю реалізації функціональних потенціалів:

$$Rm = \frac{Gm}{\sum_{i=1}^n Vp_i \cdot q_i} \cdot I_{inov} \cdot I_{intel} \cdot I_q \cdot I_s \cdot I_d \cdot I_{int}, \quad (1)$$

де Rm – критерій ефективності модернізації; Gm – вартість капіталізованого гудвілу підприємства; Vp – вартість реалізації функціональних потенціалів у модернізаційному процесі; i – вид потенціалу; n – кількість видів потенціалів; q_i – частка потенціалу у вартості проєкту з модернізацією; I_{inov} – коефіцієнт інноваційності модернізаційних змін, I_{intel} – коефіцієнт інтелектуалізованості модернізаційних змін, I_q – коефіцієнт якості модернізаційних змін, I_s – коефіцієнт безпечності модернізаційних змін, I_d – коефіцієнт цифровізації модернізаційних змін, I_{int} – коефіцієнт інтегрованості модернізаційних змін.

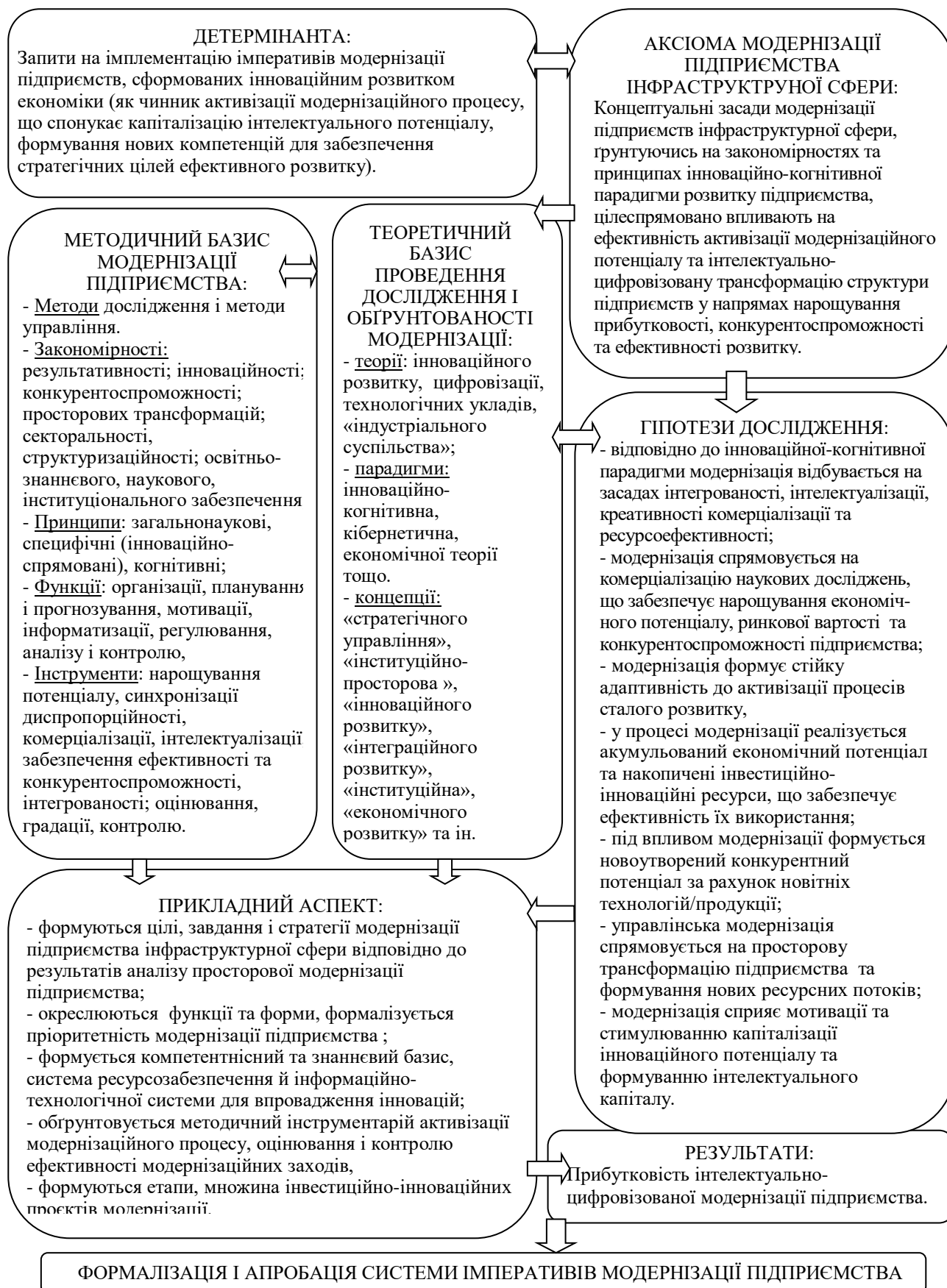

Рис. 3. Методологічні засади модернізації підприємства із застосуванням інноваційно-когнітивної парадигми

Джерело: розроблено авторкою.

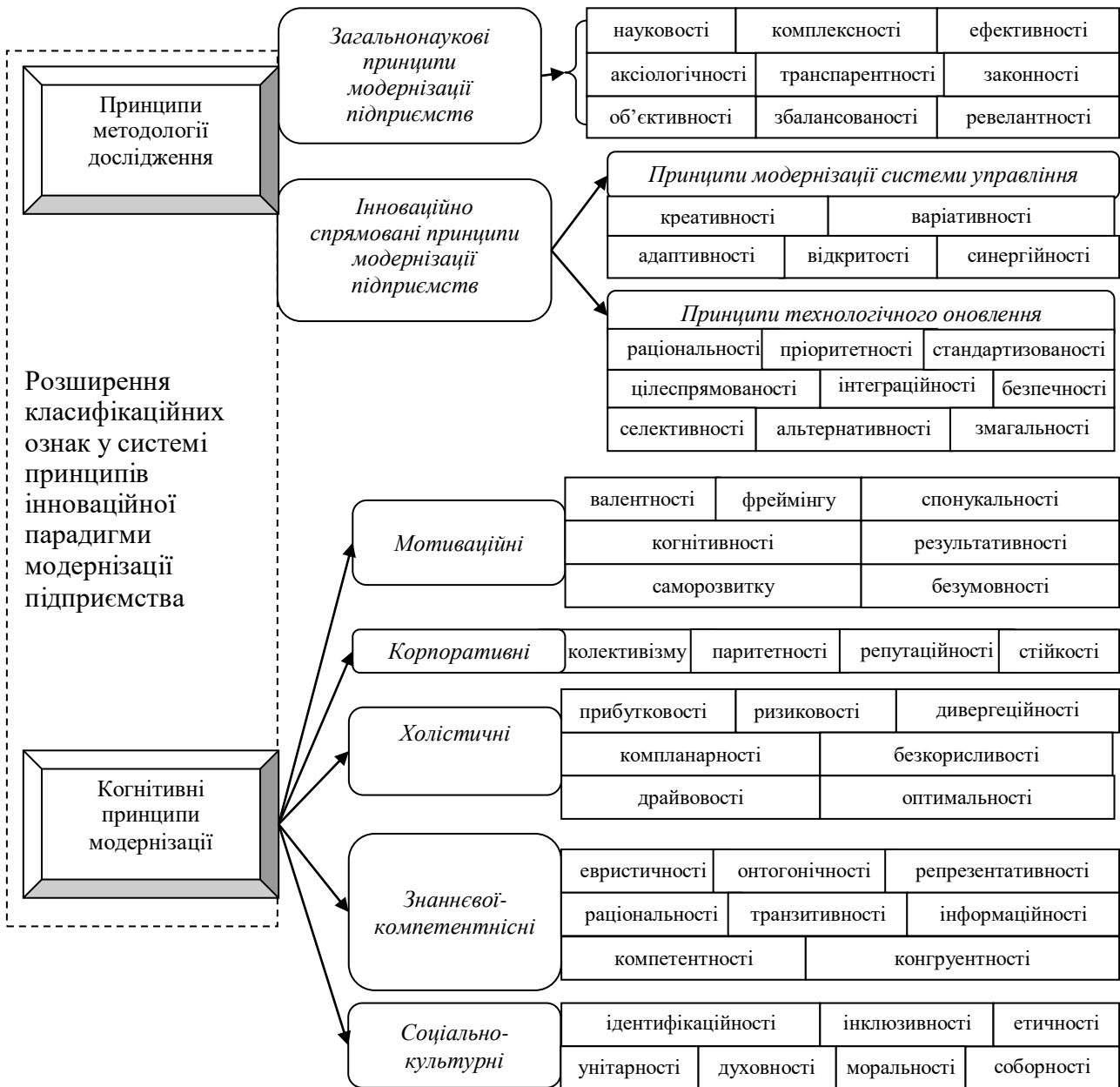

Рис. 4. Система принципів модернізації підприємств інфраструктурної сфери
Джерело: розроблено авторкою.

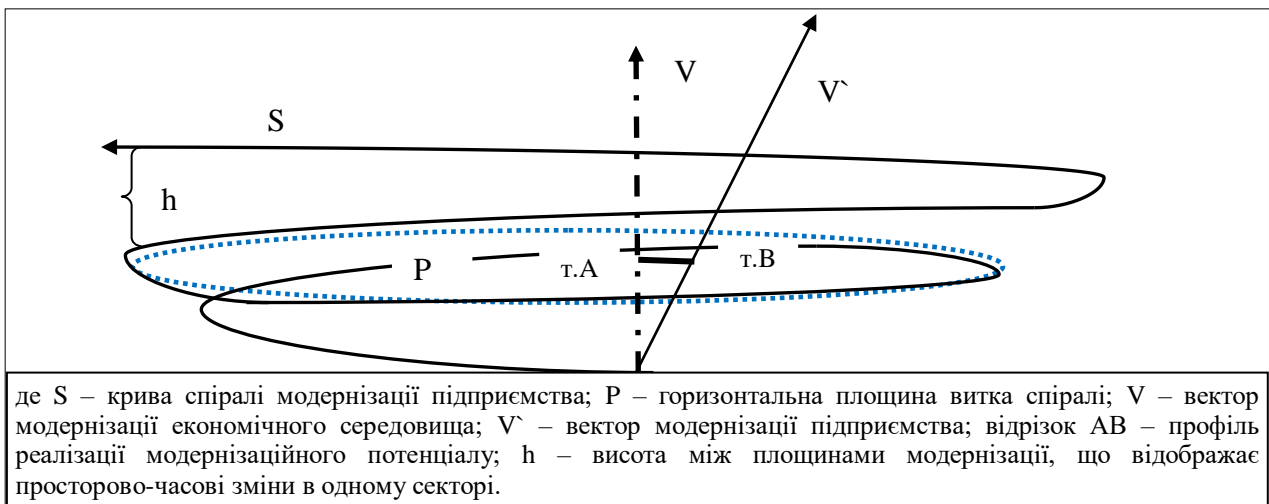

Рис. 5. Спіралеподібна модель модернізації підприємств
Джерело: розроблено авторкою.

*Градація профілю реалізації модернізаційного потенціалу підприємства
за просторовою моделлю SVM*

Інтервал значень критерію модернізації (М) за кутом відхилення вектора реальної оцінки стану підприємства	Класифікація рівнів профілю реалізації модернізаційного потенціалу	Сфери таргетування цілей модернізації
$0 < M < 0,15$	Скорочуюча модернізація	Детенсивний розвиток підприємства провокує скорочення активів та відсутність ресурсів для оновлення.
$0,16 < M < 0,25$	Екстенсивна технологічна модернізація	Регресивні тенденції господарювання провокують захисні стратегії та скорочення інвестицій; потенціал розподіляється на інші види діяльності.
$0,26 < M < 0,35$	Технологічна модернізація	Реалізація технічних інновацій, розвиток виробничого потенціалу.
$0,36 < M < 0,45$	Прогресивна модернізація	Впровадження техніко-технологічних інновацій на підприємстві.
$0,46 < M < 0,55$	Адаптивна модернізація відповідно доступності інновацій	Пошук ресурсів та інновацій, формування інноваційних стратегій, реструктуризація управлінської системи.
$0,56 < M < 0,65$	Стійка модернізація відповідно динаміці комерціалізації інновацій	Забезпечення конкурентоспроможності продукції; нарощування економічного потенціалу.
$0,66 < M < 0,75$	Інтенсивна модернізація	Реалізація агресивної ринкової стратегії, нарощування ресурсоефективності, соціальної відповідальності та нарощування компетенцій.
$0,76 < M < 0,85$	Креативна модернізація для пошуку нових конкурентних переваг	Реалізація модернізаційного потенціалу, пошук нових ринків, розвиток персоналу.
$0,86 < M < 1,0$	Абсолютна модернізація відповідно інноваційному прогресу в економіці	Стратегічне корегування цілей довгострокового розвитку, акумулювання потенціалу.
$M > 1$	Лідерство в інноваційному розвитку	Реалізація інтелектуального капіталу, монополізація ринку інновацій окремої галузі.

Джерело: спроектовано авторкою.

Удосконалений інструментарій оцінювання ефективності модернізації підприємств інфраструктурної сфери за критерієм «ефективності модернізації» ґрунтується на вартісній оцінці результуючих показників і розкривається в стратегічному управлінні прийняттям рішень щодо спрямованості, форм і джерел ресурсозабезпечення інноваційного розвитку.

У третьому розділі – **«Тенденції модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку економіки»** – проаналізовано вплив тенденцій модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах відкритої економіки та з урахуванням секторальних особливостей.

Аналіз світових тенденцій інноваційного розвитку та динамічності модернізаційних процесів свідчить про пріоритетність комерціалізації інформаційно-цифрових інновацій у всіх видах зв'язку і персоналізованих комунікацій, логістиці, транспортному сполученні, біо- та нанотехнологіях. Дослідження міжнародних рейтингів інноваційної та конкурентної активності показало, що вітчизняна економіка за динамічністю та масштабністю модернізації посідає останні місця. Особливо проблематичними є напрями

інституційної, технологічної модернізації, доступності ринків інновацій. За останні 6 років в індексі інноваційного розвитку за рейтингами Bloomberg відбулось зниження на 11 пунктів, у Глобальному індексі інноваційності (Global Innovation Index) загалом зростання на 6 пунктів, але Україна посідає 93-є, 94-є місце за реалізацією інституційних, інфраструктурних реформ, відповідно, та 99-є місце за ринковими тенденціями. При цьому необхідно зауважити нарощування економічних можливостей у сферах цифровізації, інноваційних дослідженнях та інтелектуалізації. На національному рівні тенденції модернізації економіки досліджено за критеріями рентабельності інноваційних витрат, оновлення техніко-технологічної бази підприємств, рентабельності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств окремих сфер діяльності та регіонів. Дисертанткою проаналізовано форми і джерела ресурсозабезпечення процесів модернізації вітчизняних підприємств і визначено, що за рахунок власних коштів підприємства впродовж 2010-2019 рр. забезпечено 61-65 % загального обсягу інвестицій. При цьому за власні кошти здійснювалось у середньому 80 % модернізаційних змін. Діагностика об'єктності модернізації показала стійку тенденцію інвестування в матеріальні активи (у середньому за сферами діяльності 95 %; у регіональному розрізі – 98-99 % і лише по м. Києву 10 % у нематеріальні активи в 2020 році). Секторальний зріз ресурсозабезпечення модернізаційних змін показав пріоритетність промисловості (37,7 %), сільського господарства, будівництва, державного управління і оборони (в середньому по 10 %), при цьому інфраструктурна сфера отримувала близько 6 % інвестицій, а інформаційно-комунікаційна – 5 % у 2020 році.

Проведений аналіз підприємств за факторами модернізації засвідчив пріоритетність інвестування в будівництво й оновлення транспортної інфраструктури та цифровізацію логістичних процесів. Треба відзначити високий рівень інституційної узгодженості з міжнародними стандартами таких секторів, як авіація та водний транспорт, що спричинило орієнтацією цих сфер на інтеграцію у транс'європейські коридори. Дослідження ринкових умов модернізації підприємств інфраструктурної сфери довів низьку проактивність та відсутність мотивації до залучення світових інновацій на українські підприємства. Наприклад, зниження витрат на придбання зовнішніх знань (з 4,1 % у 2000 р. і до 0,3 % у 2019 р.) є негативним трендом і свідчить про низьку мобільність та активність освоєння міжнародних модернізаційних технологій. На основі узагальнення отриманої діагностичної інформації, сформовано систему ринкових та секторальних факторів модернізації підприємств інфраструктурної сфери.

У процесі дисертаційного дослідження ефективність спрямованості модернізації оцінено на підприємствах, що знаходяться в сфері регулювання Міністерства інфраструктури України та регіональних транспортно-інфраструктурних інституцій. Транспортно-логістичні підприємства в національному економічному просторі виконують функції інтеграторів транспортного сполучення між усіма суб'єктами господарювання, а також утворюють коридори для матеріальних, людських, фінансових, інформаційних потоків. Об'єктами аналізу стали підприємства АТ «Українська залізниця» (далі «Укрзалізниця»), АТ «Укрпошта», Державне підприємство (далі ДП) «Адміністрація морських портів України» (далі АМПУ), ДП «Обслуговування

повітряного руху України» (далі «Украерорух») та ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль»», Комунальне підприємство (далі КП) «Київпастрас», кожне з яких функціонує в межах національної транспортної інфраструктури та надає транспортні й суміжні послуги. Аналіз показників інноваційно-інвестиційної активності та стану активів засвідчив технологічну спрямованість модернізації, а також проблему самофінансування й нарощування інноваційно-управлінських компетенцій персоналу. Оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційної підтримки модернізаційного процесу показало структурні диспропорції між витратами на амортизацію та утримання великих інфраструктурних об'єктів із рентабельністю їх цільового використання, невідповідності між наявними ресурсами та потребами в технологічному оновленні та цифровізації, залежністю темпів інвестування і капіталізації від наявності власного капіталу та прибутку (рис. 6).

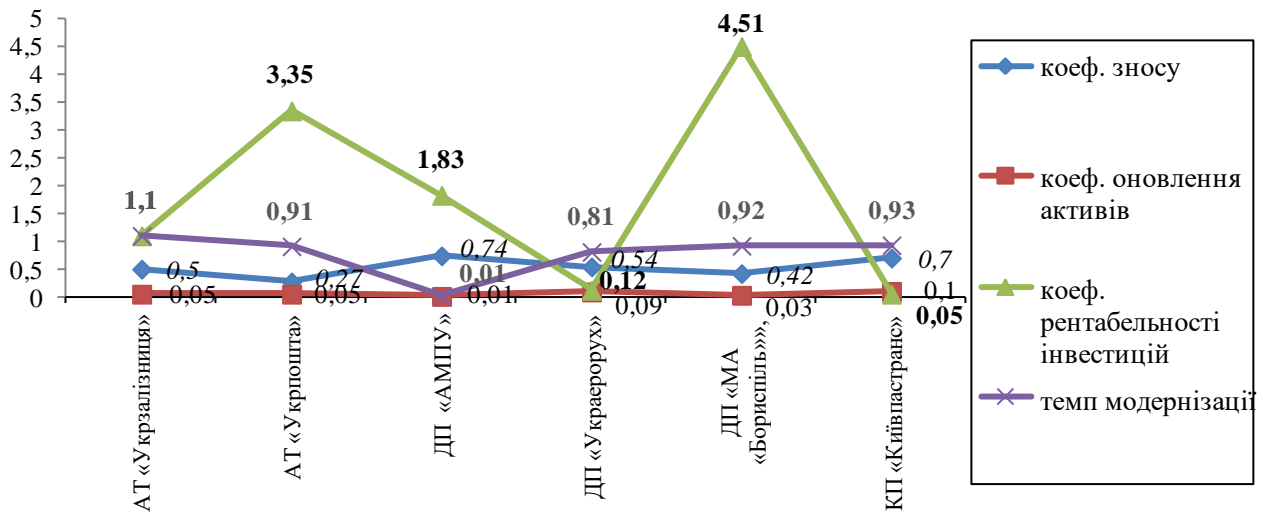

Рис. 6. Середньорічне значення показників модернізаційних змін на підприємствах інфраструктурної сфери за 2015-2019 рр.

Джерело: побудовано авторкою за результатами оцінювання.

Дослідження процесів нарощування конкурентоспроможності в контексті реалізації модернізаційних стратегій підприємств та оцінювання інтеграційних параметрів впливу модернізації на конкурентоспроможність (із застосуванням моделі «3S») кожного з досліджуваних підприємств проілюстрували залежність від наявного інституціонального середовища, рівня компетентності персоналу, динамічності інновацій та інвестиційної підтримки. При оцінюванні ефективності модернізаційного процесу виявлено, що окремі складові синергійно впливають на кінцеву рентабельність реалізації модернізаційного потенціалу, корегують пріоритетність залучення функціональних видів потенціалу відповідно до об'єктності модернізаційних змін на підприємстві. Тому аналіз ефективності модернізації підприємств дозволяє визначити наявні закономірності, потенційну здатність та стратегічні орієнтири управління модернізаційним процесом.

Проведений аналіз підприємств інфраструктурної сфери за інтегральним показником результативності реалізації модернізаційного потенціалу показав

монополне становище авіаційних підприємств на ринку, що пов'язано з пріоритетністю державної підтримки ДП «Украерорух» та ДП «МА «Бориспіль»» (табл. 2). Водночас монополіст на ринку залізничних перевезень, АТ «Укрзалізниця», має низький рівень ефективності модернізації, що пов'язано з орієнтиром на технологічне оновлення основних засобів.

Таблиця 2

Оцінювання профілю модернізаційного потенціалу за інтегральним показником результативності реалізації на підприємствах інфраструктурної сфери

Підприємства	Період проведення аналізу					Динаміка зміни показника, 2019/2015
	2015	2016	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7
АТ «Укрзалізниця»						
<i>Рівень профілю</i>	0,58	0,41	0,40	0,42	0,55	0,95
- ресурсно-проектна складова	0,39	0,20	0,22	0,22	0,24	0,62
- акумулююча складова	1,24	0,59	0,49	0,48	0,62	0,50
- складова оцінювання можливості реалізації	0,35	0,36	0,37	0,42	0,46	1,33
- складова оцінювання ефективності реалізації	0,33	0,51	0,54	0,57	0,87	2,61
АТ «Укрпошта»						
<i>Рівень профілю</i>	0,32	0,46	0,35	0,51	0,73	2,31
- ресурсно-проектна складова	0,20	0,13	0,11	0,19	0,36	1,82
- акумулююча складова	0,77	1,05	0,49	0,83	1,34	1,74
- складова оцінювання можливості реалізації	0,22	0,25	0,46	0,51	0,56	2,51
- складова оцінювання ефективності реалізації	0,08	0,40	0,34	0,50	0,68	8,58
ДП «АМПУ»						
<i>Рівень профілю</i>	0,75	0,77	0,98	0,82	0,77	1,03
- ресурсно-проектна складова	1,73	1,36	1,22	0,87	0,67	0,39
- акумулююча складова	0,53	0,68	1,07	0,96	0,83	1,58
- складова оцінювання можливості реалізації	0,53	0,51	0,65	0,71	0,81	1,52
- складова оцінювання ефективності реалізації	0,20	0,51	0,99	0,72	0,75	3,86
ДП «Украерорух»						
<i>Рівень профілю</i>	0,37	0,48	1,02	1,07	1,28	3,50
- ресурсно-проектна складова	0,25	0,22	0,49	0,41	1,89	7,70
- акумулююча складова	0,20	0,38	1,13	1,10	1,63	8,28
- складова оцінювання можливості реалізації	0,73	0,74	0,85	0,88	0,92	1,25
- складова оцінювання ефективності реалізації	0,29	0,57	1,61	1,90	0,68	2,37
ДП «МА «Бориспіль»»						
<i>Рівень профілю</i>	0,62	0,96	1,23	1,05	0,91	0,62
- ресурсно-проектна складова	0,61	1,58	1,40	1,17	0,76	1,24
- акумулююча складова	0,57	0,82	1,47	1,28	1,05	1,82
- складова оцінювання можливості реалізації	0,76	0,69	0,72	0,77	0,85	1,11
- складова оцінювання ефективності реалізації	0,55	0,74	1,32	0,98	1,00	1,81

1	2	3	4	5	6	7
КП «Київпастрас»						
<i>Рівень профілю</i>	0,35	0,53	0,55	0,72	0,65	1,84
- ресурсно-проектна складова	0,42	0,48	0,58	0,67	0,55	1,31
- акумулююча складова	0,62	0,84	0,86	1,26	0,88	1,42
- складова оцінювання можливості реалізації	0,31	0,44	0,47	0,57	0,70	2,23
- складова оцінювання ефективності реалізації	0,05	0,37	0,27	0,37	0,45	9,20

Джерело: побудовано авторкою за результатами оцінювання.

Застосування отриманих оцінок дозволить у подальшому досліджені більш реалістично побудувати прогнози та адаптувати запропоновані методичні положення до запитів модернізації підприємств в умовах вітчизняної інноваційної економіки.

У четвертому розділі – **«Концептуальні підходи до формування засад модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку економіки»** – обґрунтовано методичні і прикладні засади формування та реалізації модернізаційного процесу, обґрунтовано концепцію стратегічного управління модернізацією на засадах інституціоналізму, інтелектуалізації, ресурсоефективності.

Відповідно до сформульованої наукової гіпотези основними методичними аспектами, що потрібно враховувати при формуванні механізму управління модернізацією підприємства інфраструктурної сфери, є компетентнісний та знанневий характер змін у контексті інноваційно-когнітивного розвитку (рис. 7).

Дисертанткою запропоновано концепцію стратегічного управління модернізацією підприємств інфраструктурної сфери на засадах інституціоналізму, інтелектуалізації, ресурсоефективності, що розкрито через інструментарій перетворення ресурсів та технологій у множину функціональних стратегій забезпечення ефективності використання модернізаційного потенціалу. Структурні зміни у процесі реалізації концепції стратегічного управління модернізацією підприємств інфраструктурної сфери відбуваються через нарощування якісних характеристик і потенціалоформуючих властивостей економічної системи, що в сукупності забезпечують імплементацію існуючих практик і норм інституціонального середовища, формування нових компетенцій та спрямованість інтелектуального капіталу на досягнення ціннісних конкурентних переваг, запровадження управлінських та ресурсооптимізуючих технологій для підвищення ефективності інноваційного розвитку.

У межах концепції стратегічного управління модернізацією авторкою запропоновано систему ексклюзивних функціональних стратегій активізації модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери, вибір яких сформульовано в методичному підході до «обґрунтування преференції інноваційно-інвестиційної стратегії модернізації підприємства» (далі «PIIS») та моделі «критеріальної ієрархії модернізаційних змін (далі «ARMP»), які можуть бути використані в управлінській діяльності підприємства для вибору форм, джерел, способів ресурсозабезпечення та пріоритетності напрямів активізації модернізаційного потенціалу (рис. 8).

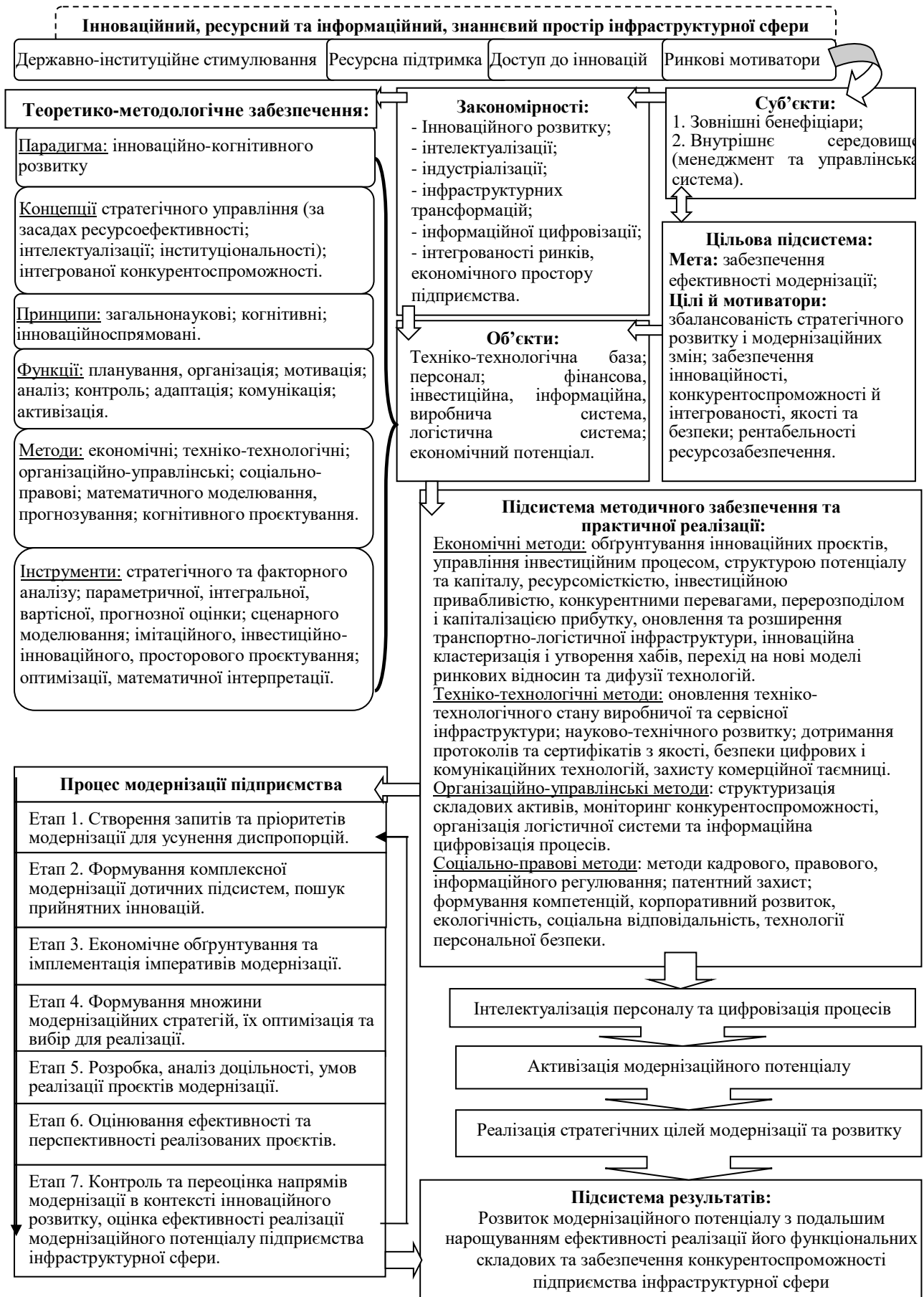

Рис. 7. Схема організаційно-економічного механізму модернізації підприємств інфраструктурної сфери

Джерело: розроблено авторкою.

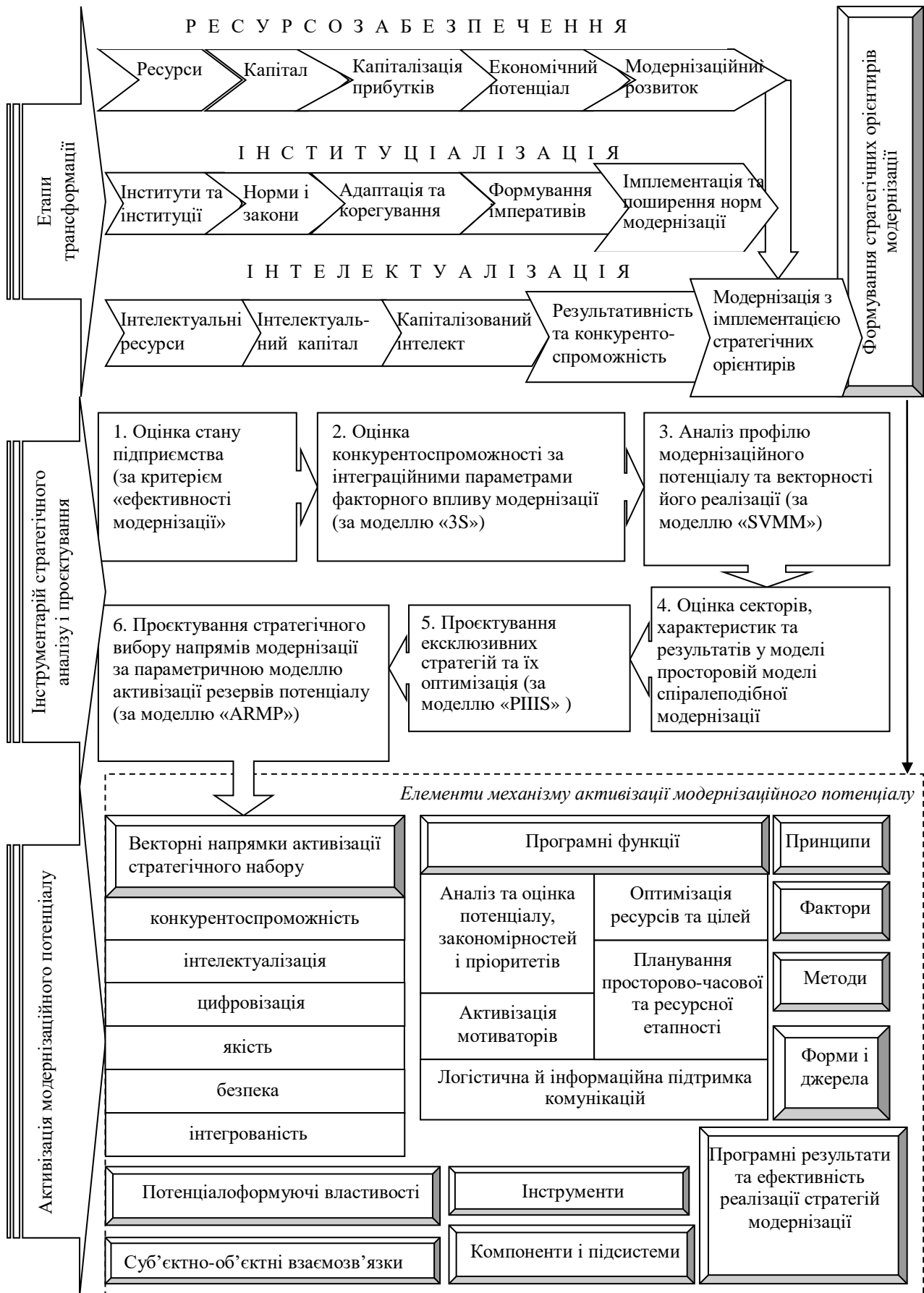

Рис. 8. Формалізація концепції стратегічного управління модернізацією та активізація модернізаційного потенціалу інфраструктурних підприємств
Джерело: розроблено авторкою.

Завдяки застосуванню інструментарію обґрунтування стратегічних напрямів (авторські моделі «SVMM», «3S» «ARMP» та ін.) удосконалюється процес проектування безпекових, цифрових, інноваційних та енергозберігаючих стратегії і програм модернізації на підприємствах інфраструктурної сфери. На думку дисертантки, застосування тих чи інших методів реалізації модернізаційного потенціалу має відповідати парадигмі інноваційно-когнітивного розвитку та бути адаптованим до просторово-часових закономірностей і принципів розвитку підприємства інфраструктурної сфери.

У п'ятому розділі – **«Засади формування імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку економіки»** – на основі дослідження стратегічних пріоритетів та умов імплементації європейського досвіду у вітчизняній інноваційній економіці запропоновано систему імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери.

У межах дисертаційного дослідження побудовано ієрархічну систему соціально-економічних імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери, що відповідають принципам і закономірностям їх реалізації в сучасних умовах, концептуальним положенням стратегічного управління в межах інноваційно-когнітивної парадигми. Виокремлено три рівні формування імперативів, що проходить певні етапи: від дослідження закономірностей функціонування і запитів середовища до контролю за виконанням поставлених цілей (рис. 9). На кожному етапі встановлення імперативів модернізаційних змін на підприємстві необхідно сформулювати систему функцій та інструментарію проміжних управлінських дій, що підпорядковуються меті переходу імперативів на вищий рівень реалізованості.

Проведене дослідження європейського досвіду формування та реалізації інституційного регулювання діяльності суб'єктів ринку інфраструктурних послуг, узгодженості функціонування глобальних транспортно-логістичних транс'європейських коридорів, практики інвестиційно-інноваційної підтримки модернізаційних процесів та їх формалізації в загальноєвропейських інституціях показало диспропорції і потреби врегулювання вітчизняних законодавчих норм і пріоритетів модернізації транспортної інфраструктури та практичних підходів до управління підприємствами інфраструктурної економіки. Встановлено, що основними мотиваторами імплементації європейського досвіду регулювання модернізації підприємств інфраструктурної сфери є розбудова спільних проєктів використання об'єктів усієї сфери діяльності; забезпечення виконання вимог міжнародних стандартів і сертифікатів безпековості і якості, соціальної відповідальності та екологічності; інтегрованість міжнародних норм у вітчизняне законодавство, що поєднується з об'єднанням транспортно-логістичних потоків; протекціонізм та доступність інновацій для вітчизняних підприємств, їхня конкурентоспроможність на міжнародних ринках; ресурсна підтримка інфраструктурного сектору та формування інвестиційної привабливості його підприємств.

Встановлено, що результативність реалізації системи соціально-орієнтованих імперативів формується при обґрунтуванні вартісних параметрів вибору модернізаційних стратегій, а також забезпечується відповідністю рівня наявного модернізаційного потенціалу на підприємстві інфраструктурної сфери.

Рис. 9. Етапи та елементи процесу формування й імплементації імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери

Джерело: розроблено авторкою.

Для візуалізації просторової поведінки та пояснення закономірностей впливу інноваційної економіки на результативність модернізації підприємств адаптовано економіко-математичний інструментарій опису властивостей економічних об'єктів у спіралеподібній проєкції (рис. 10). Базовими показниками проєктування є ефективність модернізації (висота вектора модернізації підприємства на спіралі), профіль (площина та радіус витка на

спіралі) та сектор реалізації модернізаційного потенціалу (градус кута витка спіралі від осі ординат у горизонтальній площині спіралі). Просторова модель дозволяє проєктувати напрями модернізаційних змін та, шляхом застосування методу адитивної згортки у формуванні альтернативних множин, визначає вартість активізації, сценарії та прийнятність реалізації стратегій модернізації.

Запропоновано сукупність програмних напрямів стратегічного управління імплементації розробленої системи соціально-економічних імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери шляхом узгодженості множини напрямів нарощування модернізаційного потенціалу в межах модернізаційних стратегій (табл. 3).

Таблиця 3

Векторність та програмні результати імплементації імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери

Рівні формування імперативів	Векторні напрями стратегічної імплементації імперативів	Напрями нарощування модернізаційного потенціалу підприємства	Стратегії реалізації імперативів	Очікувані програмні результати
Безумовний та обов'язковий рівні	Ресурсоефективність. Інтелектуалізація та цифровізація. Якість. Безпека.	Ресурсозабезпечення і проєктування (альтернатива 1)	Захисні, скорочуючі та безпекові стратегії; дегенсивні, ресурсозберігаючі, екстенсивні стратегії; стратегії виживання, концентрації та енергоефективності технічного переозброєння; сертифікації та стандартизації; концентрації.	Запровадження інноваційних технологій, нарощування компетенцій, забезпечення якості, безпеки та інформаційності, нарощування продуктивності та рентабельності використання ресурсів.
Розвитковий рівень	Інституційна підтримка. Конкурентоспроможність. Інтегрованість.	Акумуляування (альтернатива 2) та реалізація (альтернатива 3)	Адаптивна, мотиваційна, конкурентна, наступальна стратегії; стратегія стійкості розвитку, фокусування; лідерства за витратами, ринкової ніші, оптимальності витрат.	Накопичення модернізаційного потенціалу, формування креативного мислення та когнітивне узгодження диспропорцій розвитку; нарощування кількісних, вартісних та якісних параметрів функціонування.
Результуючий рівень	Стратегічність, інноваційність, корпоративізація.	Ефективності (альтернатива 4)	Агресивна стратегія; стратегії інтегрованого, конкурентного, диверсифікованого, інноваційного, просторового розвитку; інвестиційна та корпоративна стратегії.	Перехід на новий рівень ефективності та освоєності ринків і технологій. Підприємство стає лідером за інноваційним розвитком. Динамічність та інтенсивність розвитку формує корпоративні принципи та домінуючу позицію.

Джерело: спроектовано авторкою.

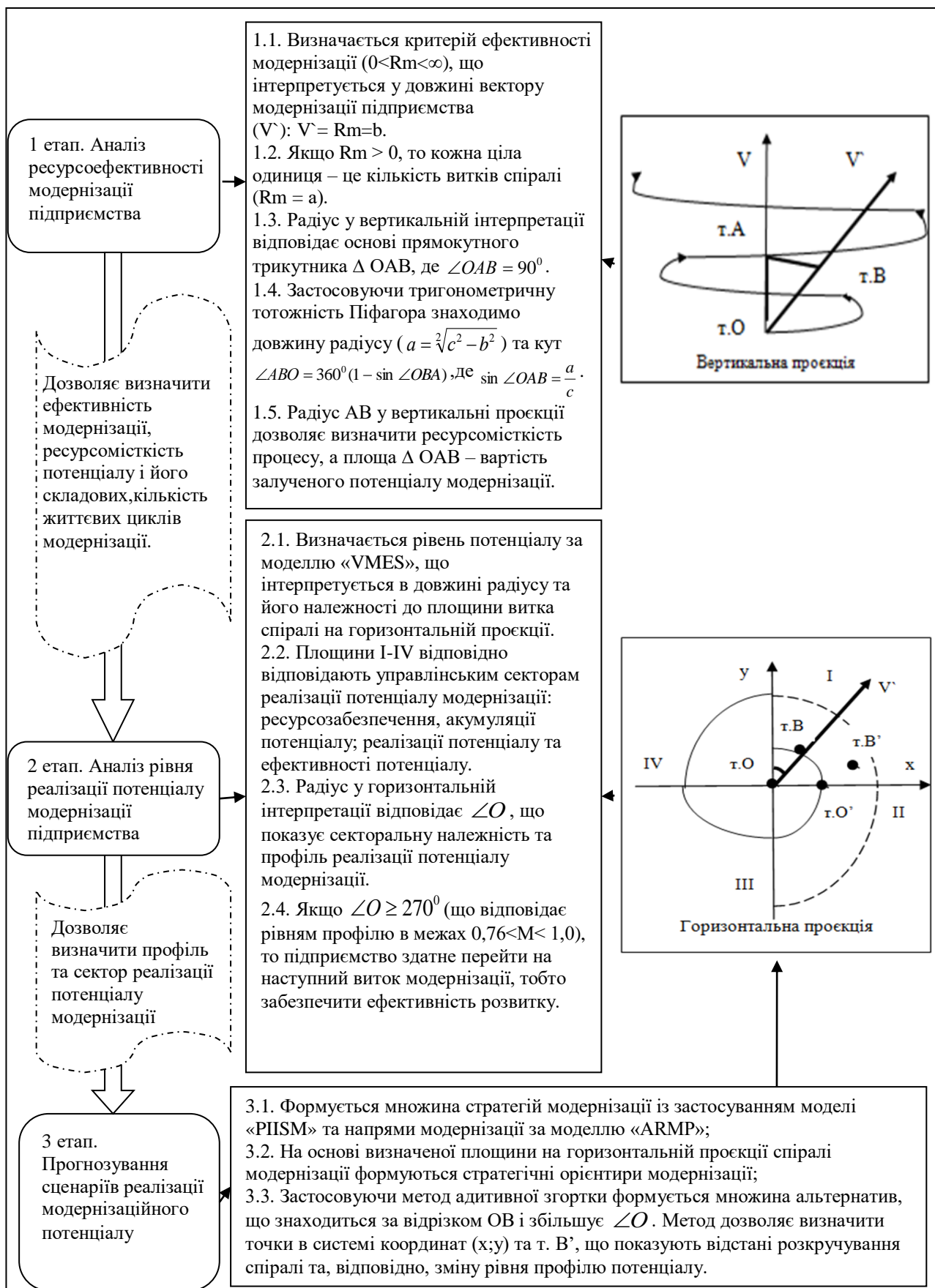

Рис. 10. Адаптований економіко-математичний інструментарій просторової спіралеподібної проєкції прогнозування поведінки підприємства під час управління модернізацією

Джерело: розроблено авторкою.

Прогнозування результативності імплементації імперативів із застосуванням економіко-математичного моделювання та авторських методів оцінювання ефективності модернізації дозволило визначити основні тренди й характер впливу імперативів модернізації на спрямованість та пріоритетність вартісних і якісних змін на підприємствах (рис. 11). У розрахунках і прогнозах зміни ефективності реалізації модернізаційного потенціалу враховано множину сценаріїв та закономірності нарощування модернізаційного потенціалу.

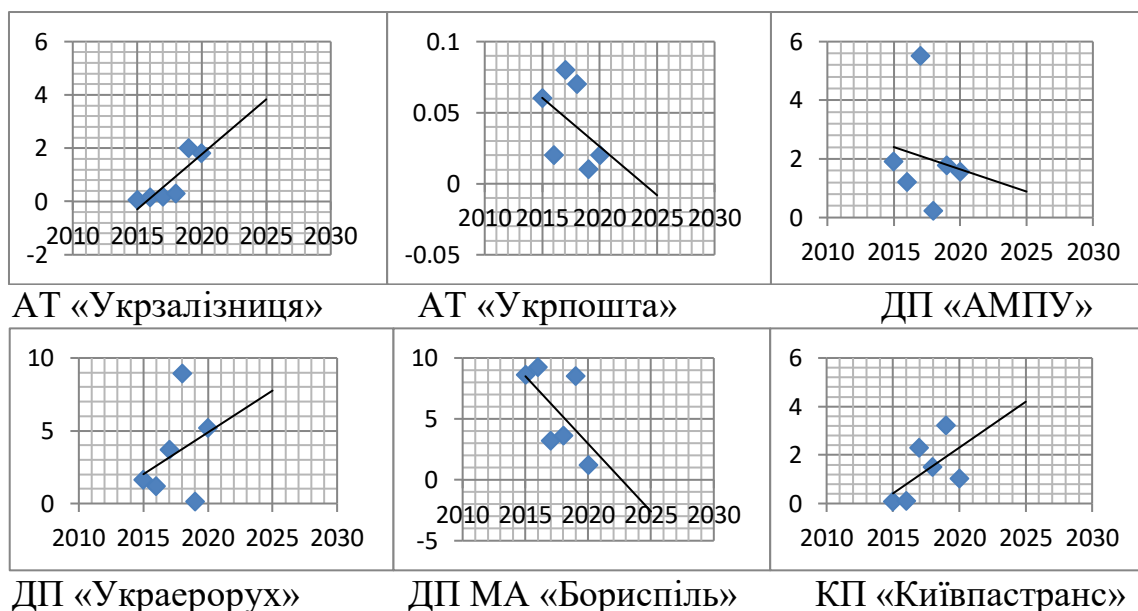

Рис. 11. Результати прогнозування зміни ефективності реалізації модернізаційного потенціалу для досліджуваних підприємств

Джерело: побудовано авторкою за результатами прогнозування.

Проведене дослідження показало позитивні результати впровадження запропонованих імперативів та стратегій їх реалізації на підприємствах, що мають акумульований модернізаційний потенціал та інвестують ресурси в модернізацію на розвитковому і результуючому рівнях.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі узагальнено теоретичні, методологічні положення та методичні засади, а також розроблено науково-практичні рекомендації щодо модернізації підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку. Результати проведених досліджень дозволяють зробити такі висновки:

1. Через формалізацію генези економічної теорії розкрито дефініційну сутність понять модернізації та імперативів на підприємствах інфраструктурної сфери, що дозволило виокремити авторські позиції та підходи до змістовних характеристик об'єктів дослідження. Дослідження сучасних теорій інноваційного розвитку, технологічних укладів, індустріалізації, циклічності трансформації економічних систем дозволило формалізувати характеристики та властивості модернізаційного процесу на підприємствах інфраструктурної сфери.

2. Досліджено наукові та прикладні здобутки у сфері управління модернізацією підприємств та сформульовано авторські підходи до класифікації видів й імперативів модернізації в межах концепції стратегічного управління в умовах інтелектуалізації, інституціональної трансформації, ресурсоефективності та

інтегрованості інноваційної економіки. На відміну від існуючих, множину видів модернізації підприємств запропоновано розширити тріадою класифікаційних ознак: за характером управлінських змін; за об'єктною впливу; за спрямованістю впливу, що дозволяє показати цілеспрямованість управління та форми реалізації модернізаційного процесу.

3. Доведено, що каталізatori інноваційної детермінанти формують результативність модернізації через поетапність процесів: «ресурсозабезпечення»–«інтелектуалізація»–«капіталізація»–«модернізаційний потенціал»–«модернізація». Активізація процесів модернізації та забезпечення їх результативності на кожному етапі дозволяє мотивувати конвертацію інтелекту в інноваційній технології.

4. Сформульовано концептуальні засади методології управління модернізацією на засадах інноваційно-когнітивної парадигми, що розкриває інтелектуально-цифровізовану трансформацію та активізацію потенціалу підприємств. Закономірності реалізації модернізаційного процесу визначають векторність управління потенціалом підприємств інфраструктурної сфери. Шляхом виокремлення і формалізації загальнонаукових та інноваційноспрямованих принципів удосконалено їх класифікацію за когнітивною ознакою.

5. Запропоновано науково-методичні засади узгодженості параметричної моделі факторного інтеграційного впливу модернізації на конкурентоспроможність підприємств інфраструктурної сфери шляхом нарощування конкурентних переваг у оптимізації ресурсоефективності та ресурсозабезпечення за швидкістю, стійкістю та просторовим просуванням цих процесів.

6. Розроблено методичне забезпечення оцінювання ефективності модернізації підприємств інфраструктурної сфери, що ґрунтується на вартісній оцінці та врахуванні потенційних можливостей, результативності процесів якісно нових перетворень з урахуванням секторальних особливостей наявного потенціалу та таргетування сутнісних характеристик змін.

7. Аргументовано доцільність імплементації міжнародних імперативів інноваційної підтримки та державного мотивування модернізаційних процесів із вектором на конкурентоспроможність підприємств через ефективність реалізації наявного потенціалу. Проведений моніторинг вітчизняної та міжнародної інноваційно-інвестиційної активності дозволив виявити диспропорції та актуальні виклики для стратегічного управління і забезпечення результативності реалізації імперативів модернізації.

8. Діагностовано факторний вплив динамічності інноваційної активності та інтелектуалізації на формування стратегічних імперативів модернізації, що в подальшому дозволило сформулювати стратегічні орієнтири капіталізації. Аналіз секторальних тенденцій модернізації в інфраструктурній сфері дозволив розкрити прийнятні форми і джерела ресурсозабезпечення модернізації підприємств.

9. Виявлено тенденції модернізації підприємств інфраструктурної сфери із застосуванням економіко-математичного моделювання потенційних можливостей та встановлено залежності цих процесів від інституціонального середовища, рівня компетентності персоналу, динамічності інновацій та інвестиційної підтримки. Оцінено ефективність та досягнутий рівень реалізованості модернізаційних можливостей на вітчизняних підприємствах, а також визначено характеристики впливу модернізації на нарощування їхньої конкурентоспроможності.

10. Розкрито поняття, структуру та етапність активізації модернізаційного потенціалу в межах концепції стратегічного управління з урахуванням положень і

ексклюзивних цілей імплементації інноваційно-когнітивної парадигми для забезпечення ефективності інтелектуально-цифрової трансформації структури підприємств у напрямках нарощування конкурентних переваг, інноваційності та безпековості розвитку. Аргументовано роль стратегічної концепції модернізації в регулюванні динамічності та активності інноваційної адаптації підприємств до викликів ресурсоефективності, що реалізується у формалізованих суб'єктно-об'єктних взаємодіях, просторових впливах, методично-управлінських підсистемах.

11. Детерміновано прикладні засади управління модернізаційним потенціалом підприємств інфраструктурної сфери шляхом формалізації критеріальних характеристик та потенціалоформуєчих властивостей функціональних компонент економічних ресурсів у економіко-організаційному механізмі управління. У межах механізму запропоновано методичний інструментарій перетворення ресурсів та технологій у множину функціональних стратегій.

12. Базуючись на моделюванні спіралеподібного простору модернізації та градації рівнів реалізації модернізаційного потенціалу й активізації наявних резервів, обґрунтовано авторське методичне забезпечення стратегічного вибору інвестиційно-інноваційної стратегії модернізації за параметричною моделлю активізації резервів модернізаційного потенціалу в спіралеподібному просторі підприємства. Авторське методичне забезпечення дозволяє проєктувати варіанти результативності активізації потенціалу підприємства інфраструктурної сфери завдяки порівнянню наявного й оптимізованого рівня розвитку підприємства, вартості реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів модернізації.

13. Деталізовано систему соціально-економічних імперативів модернізації, які враховують інноваційно-когнітивну поведінку підприємств та базуються на засадах результативності, інноваційності, конкурентоспроможності, безпековості, інтеграційності, інституціональності, довгостроковості й корпоративності. Формування стратегічних імперативів модернізації підприємств запропоновано здійснювати на безумовному, розвитковому та результуючому рівнях управління в просторі інноваційного розвитку.

14. Окреслено основні мотиватори імплементації європейського досвіду регулювання модернізації підприємств інфраструктурної сфери через розробку спільних проєктів; забезпечення інтегрованості транспортно-логістичних потоків; протекціонізм та доступність інновацій для вітчизняних підприємств на рівні транскордонного співробітництва; ресурсну підтримку інфраструктурного сектору та формування інвестиційної привабливості підприємств.

15. Переконливо засвідчено, що результативність реалізації системи соціально-орієнтованих імперативів формується через оптимізаційний вибір модернізаційних стратегій. Завдяки цьому запроваджено прогнозування та сценарне моделювання залежності результатів імплементації імперативів на підприємствах інфраструктурної сфери від накопиченого потенціалу та характері й ефективності запропонованих змін. Проведене прогнозування результативності реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії імплементації імперативів в умовах інноваційного розвитку із застосуванням економіко-математичного моделювання та авторських методів оцінювання ефективності модернізації дозволило визначити основні тренди та характер впливу імперативів модернізації в межах інноваційно-когнітивної парадигми на спрямованість та пріоритетність вартісних і якісних змін на підприємствах інфраструктурної сфери.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ Монографії

1. Вовк О. М. Детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери: теорія, методологія, практика. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 480 с. – 31,25 друк. арк.
2. Тимошук О. М., Кучерук Г. Ю., **Вовк О. М.**, Мельник О. В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект. Київ : ТОВ «СІК ГРУПІ УКРАЇНА», 2020. 214 с. – 13,75/4,69 друк. арк. (особистий внесок: *розкрито стратегічні засади формування інтегрованого транспортно-логістичного комплексу в конкурентних умовах неотехнологічного відтворення; описано інвестиційні процеси в нарощуванні якості транспортних послуг.*)
3. Тульчинська С. О., **Вовк О. М.** Методологічні засади модернізації підприємств інфраструктурної сфери. *Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення*: колективна монографія / за заг. ред. О. В. Арєф'євої. Київ : НАУ, 2020. С. 33-40. – 16,2/0,63 друк. арк. (особистий внесок: *досліджено досвід регіонального розвитку європейських країн, визначено передумови становлення нового регіоналізму в Європі.*)
4. **Вовк О. М.**, Борисюк І. О. Розвиток інтелектуального капіталу як конкурентної переваги підприємства. *Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі*: колективна монографія / за заг. ред. О. В. Арєф'євої. Київ : НАУ, 2019. С. 94-102. – 21,38/0,59 друк. арк. (особистий внесок: *досліджено умови формування інтелектуального капіталу як детермінанти модернізаційних змін на підприємствах.*)
5. **Вовк О. М.**, Борисюк І. О. Інвестиційне забезпечення стратегічного розвитку потенціалу авіатранспортних підприємств. *Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі*: колективна монографія / за заг. ред. О. В. Арєф'євої. Київ : НАУ, 2018. С. 114-125. – 22,75/0,75 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано інвестиційне забезпечення розвитку потенціалу підприємств.*)

Статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз

6. Вовк О. М. Імперативи модернізації підприємств: формування та імплементація. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. Вип. 3(71). С. 197-203. – 0,46 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Academic Resource Index, Google Scholar).
7. **Вовк О. М.** Тульчинська С. О. Методичні засади оцінювання модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 245-250. – 0,47/0,28 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar, eLIBRARY.RU). (особистий внесок: *досліджено підходи оцінювання модернізаційного потенціалу.*)
8. **Вовк О. М.** Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. Вип. 21. С. 37-44. – 0,86/0,2 друк. арк. (Міжнародна індексація: Directory of Open Access Journals, CrossRef, CiteFactor, The Journals Impact Factor, Scientific Indexing Services, Google Scholar). (особистий внесок: *визначено роль прибутку і рентабельності у модернізаційних процесах розвитку підприємств.*)
9. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Долгополова Ю. А. Закономірності розвитку транспортних підприємств в умовах структурних зрушень регіонів. *Проблеми*

системного підходу в економіці. 2020. Вип. 3(77). С. 99-104. – 0,63/0,21 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, CrossRef, CiteFactor, OAJSE, Eurasian Scientific Journal Index, Google Scholar). (особистий внесок: *досліджено закономірності розвитку підприємств інфраструктурної сфери*).

10. **Вовк О. М.**, Іванець Д. В., Халаджі І. О. Оцінювання ефективності розвитку транспортних підприємств. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 3(20). С. 94-98. – 0,58/0,2 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *досліджено показники ефективності діяльності інфраструктурних підприємств*).

11. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Гончарова Н. С. Адаптивні технології ресурсного забезпечення інноваційної діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 151-155. – 0,55/0,19 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *описано детермінанти, форми і джерела ресурсного забезпечення та стимулювання інноваційної діяльності підприємства*).

12. **Вовк О. М.**, Ареф'єва О. В., Посипайко Є. А. Інтенсифікація формування матеріально-технічного забезпечення підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. Вип. 2 (70). С. 123-131. – 0,61/0,2 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Academic Resource Index, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано застосування засад модернізації в умовах неотехнологічного відтворення основних, оборотних засобів та виробничих технологій*).

13. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Кривенко В. О. Концептуальні основи забезпечення ефективності інвестиційної діяльності транспортних підприємств. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2020. № 42. С. 50-54. – 0,51/0,21 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *описано джерела фінансування інвестиційної діяльності та інноваційного розвитку транспортних підприємств*).

14. **Вовк О. М.** Технології оптимізації ресурсних потоків на підприємствах електроенергетики. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7697> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,46 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar).

15. **Вовк О. М.**, Ареф'єва О. В., Очеретяна С. О. Методичні засади діагностування результативності модернізації підприємств в контексті реалізації інноваційного потенціалу. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 4 (149). С. 8-16. – 0,49/0,18 друк. арк. (Міжнародна індексація: Library of Congress Online Catalog, International DOI, Foundation, CrossRef, WorldCat, Google Scholar, Ulrich's Periodicals Directory, EBSCOhost, , Index, Copernicus, Research Bible, PBN, JIF, OAJI, InfoBase Index, ISI, UIF, CiteFactor). (особистий внесок: *описано фактори реалізації модернізаційних напрямів в діяльності підприємств, обґрунтовано послідовність та систему показників діагностування результативності модернізації*).

16. **Вовк О. М.**, Сирівля Т. О., Панчошна Т. М. Формування кадрового потенціалу авіапідприємства: структурний підхід. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 39. С. 149-154. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/26.pdf (дата звернення: 01.04.2021). – 0,54/0,2 друк. арк. (Міжнародна індексація:

Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано наукові засади формування кадрового потенціалу підприємств інфраструктурної сфери*).

17. **Вовк О. М.**, Долгополова Ю. А. Управління ефективністю інноваційного оновлення основних засобів авіапідприємств. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 6(17). С. 106-110. URL: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-6-20> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,69/0,38 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано організаційно-економічний механізм інноваційного оновлення активів підприємств*).

18. **Вовк О. М.**, Очеретяна С. М., Камишна С. Ю. Конкурентоспроможність авіатранспортних підприємств в умовах розвитку міжнародного авіаційного простору. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48. С. 31-35. – 0,48/0,21 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано напрями розвитку конкурентного потенціалу підприємств авіаційного сектору економічної інфраструктури української економіки*).

19. Тульчинська С. О., **Вовк О. М.** Теоретичні основи формування модернізаційного потенціалу на підприємствах інфраструктурної сфери. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 4. Т. 2(272). С. 224-228. – 0,53/0,24 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar, eLIBRARY). (особистий внесок: *досліджено підходи до трактування поняття «модернізація», процес формування модернізаційного потенціалу*).

20. Тульчинська С. О., **Вовк О. М.** Принципи модернізації підприємств інфраструктурної сфери за інноваційним підходом. *Моделювання регіональної економіки*. 2019. № 33. С. 60-69. – 0,44/0,22 друк. арк. (Міжнародна індексація: Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано систему принципів модернізації підприємств інфраструктурної сфери*).

21. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах конкурентної економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 20-32. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Znpnudps/index.html> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,57/0,29 друк. арк. (Міжнародна індексація: Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано засади стратегічного управління розвитком підприємств*).

22. Тульчинська С. О., **Вовк О. М.** Еволюція поняття модернізації економічних систем в контексті інноваційного розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 6(264). С. 284-289. – 0,56/0,28 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar, eLIBRARY.RU). (особистий внесок: *описано генезис наукових досліджень теорії модернізації економічних систем*).

23. **Вовк О. М.** Управління розвитком системи економічної безпеки підприємства: теоретичне забезпечення. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 6(11). С. 125-129. URL: <http://rev.kpu.zp.ua/vypusk-11> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,52 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar).

24. **Вовк О. М.**, Казакова Т. М. Оцінювання ефективності розвитку інноваційного потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 26. С. 96-102. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/26-2018> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,91/0,5 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar).

(особистий внесок: описано *підходи до трактування та оцінювання інноваційного потенціалу підприємства*).

25. **Вовк О. М.**, Ареш'єва О. В., Кириченко А. І. Формування механізму нарощування ефективності використання резервів розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 25. С. 310-317. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/25-2018> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,73/0,25 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано фактори, функції та напрями забезпечення використання резервів розвитку потенціалу підприємства*).

26. Вовк О. М. Управління резервами нарощування ефективності використання основних засобів підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. № 6 (17). С. 144-152. – 0,69 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar).

27. **Вовк О. М.**, Ареш'єва О. В., Соборайчук Т. Ю. Управління ефективністю використання виробничого потенціалу транспортного підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 24. С. 85-90. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/24-2018> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,65/0,25 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано систему показників ефективності використання виробничого потенціалу транспортних підприємств*).

28. **Вовк О. М.**, Кравчук Н. М. Теоретико-методичні основи управління прибутковістю транспортних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 230-234. URL: www.global-national.in.ua. – 0,55/0,28 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar). (особистий внесок: *обґрунтовано систему мотиваторів нарощування прибутковості транспортних підприємств інфраструктурної сфери*).

29. Вовк О. М. Методичне забезпечення оцінювання ефективності на транспортних підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 2. С. 153-159. – 0,65 друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Google Scholar).

Статті в наукових фахових виданнях України

30. **Вовк О. М.**, Кучерук Г. Ю. Ресурсне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку потенціалу авіапідприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія «Економіка і управління»*. 2015. Вип. 32. С. 91-99. – 0,9/0,5 друк. арк. (особистий внесок: *досліджено умови та перспективи реалізації потенціалу розвитку авіапідприємств інфраструктурної сфери*).

31. **Вовк О. М.**, Гора А. В. Теоретичні основи оцінювання ефективності транспортного забезпечення в Україні. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2015. Вип. 40. С. 101-105. – 0,88/0,44 друк. арк. (особистий внесок: *описано методичні основи оцінювання ефективності та логістичного управління транспортними підприємствами інфраструктурної сфери*).

32. **Вовк О. М.**, Аверічев І. М. Стратегічні напрямки розвитку ринку транспортних послуг в Україні. *Економіка, менеджмент, бізнес*. 2015. Вип. 2(12). С. 146-150. – 0,5/0,25 друк. арк. (особистий внесок: *досліджено закономірності функціонування транспортних підприємств інфраструктурної сфери*).

33. Вовк О. М. Розвиток інвестиційного потенціалу: концепції та ресурсна модель. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?or=1&z=3437> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,51 друк. арк.

34. Вовк О. М. Теоретичне забезпечення якості транспортних послуг. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2014. Вип. 48. С. 134-140. – 0,75 друк. арк.

Статті в інших виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз

35. Вовк О. М. Організаційно-економічний механізм розвитку системи економічної безпеки підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2018. № 22. С. 205-211. – 0,53 друк. арк. (Міжнародна індексація: *Index Copernicus, ELAKRI, OAJI, OJS, World Cat, Research Bible, Google Scholar, Open AIRE, III factor, Cite Factor, Cosmos Impact Factor. n AIRE*).

36. **Вовк О. М.**, Кравчук Н. М. Методичне забезпечення управління процесами розподілу прибутку на транспортних підприємствах. *International Scientific Journal «Internauka». Series: «Economic Sciences»*. 2017. № 7(29). С. 131-134. – 0,42/0,21 друк. арк. (Міжнародна індексація: *Open Academic Journals Index, Scientific Indexing Services, Polish Scholarly Bibliography, Turkish Education Index, Electronic Journals Library, Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky, RePEc, InfoBase Index, International Institute of Organized Research, CiteFactor, Open J-Gate, Cosmos Impact Factor, Scholar Steer, Eurasian Scientific Journal Index, Academic keys, Ulrichsweb Global Serials Directory, Google Scholar, JOURNAL FACTOR, Bielefeld Academic Search Engine, The Journals Impact Factor*) (особистий внесок: *обтунтовано напрями перерозподілу прибутку транспортних підприємств, в т. ч. з урахуванням принципів розвитку та капіталізації*).

Статті в міжнародних виданнях

37. Тульчинська С. О., **Вовк О. М.** Patterns and principles of modernization of infrastructure enterprises in Ukraine. *Znanstvena misel journal*. 2020. № 44. Pp. 15-17. – 0,41/0,21 друк. арк. (*Index Copernicus, ResearchBib, International Scientific Indexing, Slideshare, Cosmos Impact Factor*) (особистий внесок: *обтунтовано закономірності та принципи модернізації підприємств інфраструктурної сфери*).

38. Вовк О. М. Методологічні засади формування механізму реалізації модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери. *Evropský časopis ekonomiky a management*. 2020. Vol. 4. Pp. 98-103. – 0,55 друк. арк. (*Index Copernicus, Cosmos Impact Factor, ResearchBib, SIS, GIF, ISSUU, Slideshare, Calameo, Site Factor, IJSFactor*).

39. Тульчинська С. О., **Вовк О. М.** Модернізація підприємств інфраструктурної сфери в умовах інноваційного розвитку. *East european scientific journal (Wschodnioeuropejskie Czasopiso Naukowe)*. 2020. № 7(59). Pp. 8-13. – 0,52/0,26 друк. арк. (*Index Copernicus, ResearchBib, International Scientific Indexing, Slideshare, Cosmos Impact Factor*). (особистий внесок: *досліджено підходи до управління модернізацією підприємств, застосовано процесний підхід до опису управління модернізацією підприємств інфраструктурної сфери*).

Матеріали конференцій

40. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Концедайло А. В. Транспорт як системоутворюючий об'єкт розвитку інфраструктурної сфери економіки. *Перспективи розвитку економіки та управління в умовах кризи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 20 липня 2020 р. Одеса, Східноєвропейський центр наукових досліджень*. 2020. С. 6-7. – 0,098/0,032 друк. арк. (особистий внесок: *розкрито роль транспорту в інфраструктурній системі національної економіки*).

41. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Хачатрян М. Т. Закономірності розвитку підприємств інфраструктурної сфери. *Економіка в контексті глобальних змін суспільства*: матеріали Міжнародної наукової конференції, 18 липня 2020 р. Дніпро: Наукова економічна організація «Перспектива», 2020. С. 44-45. – 0,15/0,03 друк. арк. (особистий внесок: *описано закономірності і перспективи розвитку підприємств інфраструктурної сфери*).

42. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Чолак А. В. Стратегічні пріоритети модернізації підприємств інфраструктурної сфери. *Економіка сьогодення: актуальні питання та інноваційні аспекти*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 25 липня 2020 р. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2020. С. 55-57. – 0,125/0,04 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано стратегічні напрями модернізації підприємств інфраструктурної сфери*).

43. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Собчук О. Innovative providing in enterprise modernization processes. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*: collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 1), July 24, Oxford, United Kingdom: Oxford Sciences Ltd. & European Scientific Platform. 2020. Pp. 28-29. – 0,136/0,045 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано напрями модернізації підприємств інфраструктурної сфери на засадах інноваційного розвитку*).

44. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Ільїна А. С. Інноваційні теорії стимулювання модернізації підприємства. *Actual trends of modern scientific research*: abstracts of the 1st International scientific and practical conference. July 19-21 2020, Munich, Germany. MDPC Publishing 2020. Pp. 350-352. – 0,14/0,047 друк. арк. (особистий внесок: *описано мотиватори модернізації підприємств інфраструктурної сфери*).

45. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Долгополова Ю. М. Innovative technologies of development on the basis of cognitive economy. *Innovative development of science and education*: The 4 th International scientific and practical conference, June 21-23, Athens, Greece. ISGT Publishing House. 2020. Pp. 256-260. – 0,189/0,063 друк. арк. (особистий внесок: *розкрито інноваційні технології розвитку підприємств із застосуванням положень когнітивної економіки*).

46. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Пасічук А. М. Формування комплаєнс-підходу до управління підприємством. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica*: Zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (B. 1), 5. Juni, Stuttgart, Deutschland: Europäische Wissenschaftsplattform. 2020. Pp. 94-95. – 0,073/0,025 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано безпекові імперативи управління підприємствами*).

47. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Заболотна Д. В. Детермінанти інноваційного розвитку економічного потенціалу авіапідприємств в умовах глобалізації. *Modern science: problems and innovations*: The 2 nd International scientific and practical conference, May 3-5, SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2020. Pp. 840-845. – 0,27/0,13 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано систему детермінант модернізації підприємств інфраструктурної сфери зовнішньому середовищі*).

48. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Кравченко М. В. Напрями економічної діагностики підприємств в умовах сьогодення. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial*: colección de documentos científicos «ΛΟΓΟΣ» con actas de la Conferencia Internacional Científica y Práctica (Vol.1), 24 de abril. Barcelona, España: Plataforma Europea de la Ciencia, de

2020. Рр. 64-65. – 0,12/0,04 друк. арк. (особистий внесок: *описано інструментарій діагностики інноваційності розвитку підприємства*).

49. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Тхор А. Я. Технології економічної діагностики процесів комерціалізації потенціалу підприємства. *Topical issues of the development of modern science* : 8th International scientific and practical conference, April 8-10, Publishing House “ACCENT”. Sofia, Bulgaria. 2020. Рр. 174-179. – 0,26/0,087 друк. арк. (особистий внесок: *описано діагностичний інструментарій з точки зору процесів комерціалізації інноваційного потенціалу*).

50. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М., Трусобородський Д. М. Шляхи підвищення ефективності прийняття господарських рішень в умовах цифровізації економіки. *Scientific achievements of modern society* : Abstracts of the 8th International scientific and practical conference, April 1-3, Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2020. Рр. 301-304. – 0,123/0,041 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано інформаційно-цифрові імперативи розвитку економічних систем*).

51. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М. Innovation potential of air transport enterprises in the development of aviation space. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 квітня 2020 р. Київ : НАУ, 2020. С. 19-20. – 0,123/0,62 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано наукові засади управління інноваційним потенціалом авіаційних підприємств інфраструктурної сфери*).

52. **Вовк О. М.**, Ковальчук А. М. Determinant of innovative development of the aviation sector's transport industry in Ukraine. *Політ. Сучасні проблеми науки* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 1-3 квітня 2020 р. Київ : НАУ, 2020. С. 10-11. URL: <http://nau.edu.ua> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,123/0,062 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано детермінанти інноваційного розвитку авіаційних підприємств інфраструктурної сфери*).

53. **Вовк О. М.**, Дмитрик Х. Управління структурою потенціалу підприємства: системний підхід. *Perspectives of world science and education* : Abstracts of the 4st International scientific and practical conference, December 25-27. CPN Publishing Group, Осака, Японія, 2019. URL: <http://sci-conf.com.ua> (дата звернення: 01.04.2021). – 0,21/0,12 друк. арк. (особистий внесок: *запропоновано системний підхід до структуризації напрямів модернізації підприємств інфраструктурної сфери*).

54. **Вовк О. М.**, Заремба А. В. Інвестиційні стратегії розвитку підприємств авіаційного транспорту. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : X Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ : НАУ, 2019. С. 62-63. – 0,11/0,06 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано форми інвестиційного забезпечення модернізації авіаційних підприємств інфраструктурної сфери*).

55. **Вовк О. М.**, Гончарук А. В. Проблемні аспекти формування якості транспортних послуг. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення* : матеріали науково-практичної конференції. Тернопіль : Український науковий клуб, 2018. С. 104-106. – 0,125/0,07 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано умови формування необхідного рівня якості транспортних послуг при управлінні модернізаційними змінами на підприємстві*).

56. **Вовк О. М.**, Казмірчук В. С. Умови інтеграції української економічної системи та Європейського союзу. *Перспективні напрямки розвитку економіки, обліку, менеджменту та права: теорія і практика* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 25 червня 2018 р. Полтава : ЦФЕД, 2018. С. 11-13.

– 0,125/0,07 друк. арк. (особистий внесок: *досліджено закономірності та досвід інтеграції економічних систем в європейський простір*).

57. Вовк О. М. Проблеми розвитку економічного потенціалу підприємств авіаційного транспорту. *Проблеми розвитку потенціалу підприємства в глобальних економічних умовах* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, 21 травня 2018 р. Київ : НАУ, 2018. С. 12-13. – 0,125 друк. арк.

58. **Вовк О. М.**, Петровський О. О. Інвестиційні стратегії розвитку підприємств авіаційного транспорту. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 квітня 2018 р. Київ : НАУ, 2018. С. 44-45. – 0,125/0,65 друк. арк. (особистий внесок: *обґрунтовано множину інвестиційних стратегій для модернізації підприємств інфраструктурної сфери*).

59. Вовк О. М. Формалізація системи показників оцінювання ефективності діяльності транспортних підприємств. *Сучасні проблеми економіки* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 17 жовтня 2017 р. Київ : НАУ, 2017. С. 9-10. – 0,125 друк. арк.

60. Вовк О. М. Складові системи управління інвестиційними ресурсами авіапідприємств. *Проблеми розвитку потенціалу підприємства в глобальних економічних умовах* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 23 травня 2017 р. Київ : НАУ, 2017. С. 9. – 0,125 друк. арк.

61. Вовк О. М. Тенденції розвитку економічного потенціалу на транспортних підприємствах. *Сучасні проблеми економіки* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17 жовтня 2016. Київ : НАУ, 2016. С. 20-21. – 0,125 друк. арк.

62. Вовк О. М. Ефективність реалізації потенціалу розвитку транспортних підприємств. *Проблеми економіки і управління на залізничному транспорті* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, червень 2016 р. Київ : ДЕДУТ, 2016. С. 23-24. – 0,125 друк. арк.

63. Вовк О. М. Умови розвитку ринку транспортних послуг в Україні. *Проблеми розвитку потенціалу підприємства в глобальних економічних умовах* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 23 травня 2016 р. Київ : НАУ, 2016. С. 5-6. – 0,125 друк. арк.

64. Вовк О. М. Розподіл прибутку як інструмент розвитку підприємствам. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20 березня 2015 р. Київ : НАУ, 2015. С. 9-10. – 0,125 друк. арк.

65. Вовк О. М. Методичні підходи до оцінювання вартості активів транспортних підприємств. *Політ. Сучасні проблеми науки* : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, 8-9 квітня 2015 р. Київ : НАУ, 2015. С. 20-21. – 0,125 друк. арк.

66. Вовк О. М. Теоретична сутність економічних можливостей розвитку потенціалу підприємства. *Сучасні проблеми економіки* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 15 жовтня 2015 р. Київ : НАУ, 2015. С. 20. – 0,125 друк. арк.

АНОТАЦІЯ

Вовк О. М. Імперативи модернізації підприємств інфраструктурної сфери в контексті сучасних тенденцій інноваційного розвитку економіки. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) (галузь знань – економічні науки). – Національний університет «Чернігівська політехніка» МОН України, Чернігів, 2021.

Дисертація присвячена поглибленню теоретичних положень щодо модернізації підприємств інфраструктурної сфери, обґрунтуванню методологічних засад та практичних рекомендацій щодо формування й імплементації імперативів модернізації підприємств в умовах інноваційного розвитку економічних систем.

Поглиблено понятійно-категоріальний апарат теорії модернізації економічних систем та дефініційний зміст процесів модернізації підприємств за рахунок подальшого розвитку сутності окремих понять, з-поміж яких: «модернізація підприємства», «модернізація підприємств інфраструктурної сфери», «модернізаційний потенціал», «імперативи модернізації», «інноваційно-когнітивна парадигма». Дослідження генези розвитку теорії модернізації та окреслення взаємовпливів і пріоритетів дозволили виокремити класифікаційні ознаки модернізації підприємств за об'єктністю, характером та спрямованістю впливів. Обґрунтовано концепцію стратегічного управління модернізацією підприємства в умовах інноваційно-цифрової трансформації. Виокремлено мотиватори та каталізатори модернізації підприємств, що детермінується інноваційним розвитком. Сформульовано базові теоретико-методичні засади інноваційно-когнітивної парадигми модернізації інфраструктурних підприємств. Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності модернізації підприємств. Побудовано профіль модернізаційного потенціалу та окреслено вектор його реалізації у спіралі модернізації підприємства. Розроблено модель факторного аналізу впливу модернізації на конкурентоспроможність підприємства. Запропоновано механізми управління та активізації модернізаційного потенціалу. Сформовано методичний підхід до вибору стратегічних пріоритетів та інвестиційно-інноваційних стратегій модернізації. Обґрунтовано систему соціально-економічних імперативів модернізації підприємств інфраструктурної сфери. Обґрунтовано векторність реалізації інноваційно-когнітивної парадигми при імплементації імперативів модернізації інфраструктурних підприємств.

Ключові слова: модернізація підприємств, модернізаційний потенціал, інноваційно-когнітивна парадигма, підприємства інфраструктурної сфери, інтелектуально-цифровізована модернізація, ефективність модернізації, профіль модернізаційного потенціалу, імперативи модернізації, стратегічне управління модернізацією.

ABSTRACT

Vovk O. M. Modernization's enterprises imperatives of the infrastructure sphere in the context of innovative development in economy modern tendencies. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis for a doctor degree in economic sciences in specialty 08.00.04 – economics and management of the enterprises (on kinds of economic activity) (branch of knowledge – economic sciences). – National University “Chernihiv Polytechnic” MES of Ukraine, Chernihiv, 2021.

The thesis is devoted to deepening of theoretical positions concerning modernization of the enterprises in infrastructural sphere, substantiation of methodological bases and practical recommendations concerning formation and implementation of imperatives of modernization of the enterprises in the conditions of economic systems' innovative development.

The conceptual and categorical apparatus of the modernization economic systems theory and the definitive content of the modernization processes of enterprises due to further development of the certain concepts essence, including: “modernization of the enterprise”, “modernization of infrastructure enterprises”, “modernization potential”, “imperatives of modernization”, “innovation-cognitive paradigm”. The study of the genesis of the development of the modernization theory and the need to outline the interactions and priorities allowed us to distinguish the classification features of modernization of enterprises by objectivity, nature and direction of influences. The concept of strategic management of modernization of the enterprise in the conditions of innovation and digital transformation, based on the principles of resource efficiency, intellectualization and institutional infrastructure of the economy, is substantiated. Motivators and catalysts of modernization of enterprises, which is determined by innovative development, are singled out. The basic theoretical and methodological principles of the innovative-cognitive paradigm of modernization of infrastructure enterprises are formulated. On the basis of research of laws and factors of modernization innovative-forming and cognitive are allocated in classification of principles of modernization of infrastructural enterprises. Cognitive principles of modernization are grouped into motivational, corporate, holistic, knowledge-competence and socio-cultural. A methodical approach to assessing the effectiveness of modernization of enterprises by adjusting the cost parameters of the effectiveness of modernization is proposed. The profile of modernization potential is constructed and the vector of its realization in a spiral of modernization of the enterprise is outlined. A model of factor analysis of the impact of modernization on the competitiveness of the enterprise is developed, which investigates the integrated parameters of speed, stability and space of modernization changes. The formulated model of the spiral space of modernization reflects the sectoral nature of the planes of modernization, the duration of stages and the objectivity of influences, as well as characterizes the resource-intensive, priority and effectiveness of the modernization process. The mechanism of management of modernization process which includes subsystems of maintenance of strategicity, innovation, competence is offered. The mechanism of activation of modernization potential of infrastructure enterprises on the basis of the concept of strategic management is formed. A methodical approach to the choice of strategic priorities and exclusive investment and innovation modernization strategies has been formed. The system of socio-economic imperatives of modernization of infrastructure enterprises is substantiated, which includes imperatives of resource efficiency, security and intellectualization, institutionalization, integration, competitiveness, innovation, strategicity and corporatization. There are three levels of formation of imperatives: basic and unconditional; developmental result. It is established that the main motivators for the implementation of European experience in regulating the modernization of infrastructure enterprises are the implementation of joint infrastructure projects. The vector realization of the innovation-cognitive paradigm in the implementation of the imperatives of modernization of infrastructure enterprises is substantiated.

Key words: enterprise modernization, modernization potential, innovation-cognitive paradigm, infrastructure enterprises, intellectually-digitalized modernization, modernization efficiency, modernization potential profile, modernization imperatives, strategic modernization management.

АННОТАЦИЯ

Вовк О. Н. Императивы модернизации предприятий инфраструктурной сферы в контексте современных тенденций инновационного развития экономики. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управления предприятиями (по видам экономической деятельности) (отрасль знаний - экономические науки). – Национальный университет «Черниговская политехника» МОН Украины, Чернигов, 2021.

Диссертация посвящена углублению теоретических положений по модернизации предприятий инфраструктурной сферы, обоснованию методологических основ и практических рекомендаций по формированию и имплементации императивов модернизации предприятий в условиях инновационного развития экономических систем. Углубленно понятийно-категориальный аппарат теории модернизации экономических систем и дефиниционное определение процессов модернизации предприятий за счет дальнейшего развития сущности понятий, среди которых: «модернизация предприятия», «модернизация предприятий инфраструктурной сферы», «модернизационный потенциал», «императивы модернизации», «инновационно-когнитивная парадигма». Исследование генезиса развития теории модернизации, взаимовлияния и приоритетов позволили выделить классификационные признаки модернизации предприятий по объектностью, характеру и направленностью воздействий. Обоснована концепция стратегического управления модернизацией предприятия в условиях инновационно-цифровой трансформации. Выделены мотиваторы и катализаторы модернизации предприятий, которая детерминирована инновационным развитием. Сформулированы базовые теоретико-методические основы инновационно-когнитивной парадигмы модернизации инфраструктурных предприятий. Предложен методический подход к оценке эффективности модернизации предприятий. Обоснован профиль модернизационного потенциала и намечены вектор его реализации в спирали модернизации предприятия. Разработана модель факторного анализа влияния модернизации на конкурентоспособность предприятия. Предложены механизмы управления и активизации модернизационного потенциала. Сформирован методический подход к выбору стратегических приоритетов и инвестиционно-инновационных стратегий модернизации. Обоснована система социально-экономических императивов модернизации предприятий инфраструктурной сферы. Обоснованно векторность реализации инновационно-когнитивной парадигмы при имплементации императивов модернизации инфраструктурных предприятий.

Ключевые слова: модернизация предприятий, модернизационный потенциал, инновационно-когнитивная парадигма, предприятия инфраструктурной сферы, интеллектуально-цифровизованная модернизация, эффективность модернизации, профиль модернизационного потенциала, императивы модернизации, стратегическое управление модернизацией.

Підписано до друку 07.04.2021 р. Формат 60x90^{1/16}
Папір офсетний. Друк різнографія. Ум. друк. арк. 1,9.
Тираж 100 пр. Зам. № 07/04/2021

Виготовлювач: ФОП Поліщук О.В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2142 від 31.03.2005 р.
07400, м. Бровари, вул. Незалежності 2, кв.148
тел. (044) 592-13-49